

Vergaderjaar 2011–2012

33 000 IXB

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2012

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

	blz.
A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGRO- TINGSWETSVOORSTEL	3
B. BEGROTINGSTOELICHTING	4
1. Leeswijzer	4
2. Het Beleid	6
2.1 De beleidsagenda	6
2.2 De Beleidsartikelen	17
2.2.1 Belastingen	17
2.2.2 Financiële Markten	29
2.2.3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector	36
2.2.4 Internationale Financiële Betrekkingen	42
2.2.5 Exportkredietverzekeringen en investeringsgaranties	46
2.2.6 BTW-compensatiefonds	50
2.2.7 Beheer Materiële Activa	53
2.2.8 Apparaat Kerndepartement	57
2.2.9 Algemeen	60
2.2.10 Nominaal en Onvoorzien	61
3. Paragraaf inzake de Baten-Lastendiensten	62
3.1 Domeinen Roerende Zaken	62
3.2 RVOB	62
4. Bijlagen	71
4.1 RWT's en ZBO's	71
4.2 Budgettair overzicht interventies t.b.v. de Financiële Sector	74
4.3 Lijst met afkortingen	76
4.4 Begrippenlijst	78

Internetbijlagen

- 1 Verdiepingshoofdstukken
- 2 Moties en Toezeggingen
- 3 Subsidie-overzicht
- 4 Evaluatie- en onderzoeksoverzicht

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETS- VOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat van het ministerie van Financiën voor het jaar 2012 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2012. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2012.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten voor het jaar 2012 vastgesteld. De in de begroting opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Wetsartikel 2

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de baten en de kapitaaluitgaven en -ontvangsten van de baten-lastendiensten Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf en Domeinen Roerende Zaken voor het jaar 2012 vastgesteld. De in die begrotingen opgenomen begrotingsartikelen worden toegelicht in onderdeel B (Begrotingstoelichting) van deze memorie van toelichting en wel in de paragraaf inzake de diensten die een baten-lastenstelsel voeren.

Wetsartikel 4

Met de vaststelling van dit wetsartikel wordt vooruitgelopen op een structurele wetswijziging van het BTW-compensatiefonds per 1 januari 2013, die zal regelen dat het BTW-compensatiefonds geen begrotingsfonds meer is als bedoeld in de CW en dat er derhalve geen separate begroting meer hoeft te verschijnen. Hiermee wordt een administratieve lastenverlichting gerealiseerd, zonder dat er materieel sprake is van informatieverlies.

Onderdeel c van dit wetsartikel – dat regelt dat voor de uitgaven van het BTW-compensatiefonds geen verplichtingen worden geraamd – heeft als doel te bewerkstelligen dat begrotingsartikel 6 van deze begroting comptabel op dezelfde wijze kan worden behandeld als de overige begrotingsartikelen in deze begroting. Dat houdt in dat er wel verplichtingen worden geraamd, maar voor de verplichtingenraming kan de verplichtingen=kas-regel worden gehanteerd. Bij de integratie is niet gekozen voor het in één begrotingswet opnemen van twee separate begrotingsstaten conform artikel 1, vijfde lid, van de Comptabiliteitswet 2001, omdat het wenselijk is om de nieuwe presentatie direct in de definitieve vorm op te nemen.

De Minister van Financiën,
J. C. de Jager

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Welke budgettaire gevolgen heeft de kredietcrisis voor de Staat? Welke beleidsdoelstellingen worden nagestreefd op het gebied van de fiscaliteit, de financiële markten of op het gebied van de nieuwe financiële Staatsdeelnemingen? Hoe gaat de Staat om met roerende en onroerende zaken? In de begroting IXB wordt antwoord gegeven op deze en vele andere vragen. IXB is opgebouwd uit acht beleidsartikelen met uiteenlopende beleidsterreinen en twee niet-beleidsartikelen. Deze beleidsartikelen weerspiegelen bijna het gehele werkterrein van het ministerie van Financiën; het beheer van de staatsschuld en het kasbeleid zijn opgenomen in begrotingshoofdstuk IXA.

De beleidsartikelen zijn:

1. Belastingen
2. Financiële markten
3. Financieringsactiviteiten publiek-private sector
4. Internationale financiële betrekkingen
5. Exportkredietverzekering en investeringsgaranties
6. BTW-compensatiefonds
7. Beheer materiële activa
8. Centraal apparaat

De niet-beleidsartikelen zijn:

9. Algemeen
10. Nominaal en onvoorzien

De begrotingstoelichting is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 bevat de beleidsagenda, waarin het werkterrein van het ministerie, de beleidsprioriteiten en de begroting op hoofdlijnen beschreven worden. Ook wordt in hoofdstuk 2 op de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen ingegaan, waarvan de budgettaire mutaties toegelicht worden in het verdiepingshoofdstuk (internetbijlage). Hoofdstuk 3 bevat de paragraaf betreffende de bedrijfsvoering. In hoofdstuk 4 is de paragraaf inzake de batenlastendiensten: Domeinen Roerende Zaken en Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf opgenomen. Als bijlagen zijn het budgettair overzicht interventies ten behoeve van de Financiële Sector en het overzicht ZBO's en RWT's opgenomen. Als laatste volgt een lijst met afkortingen en een begrippenlijst. Het begrotings- en algemeen financieel-economisch beleid wordt toegelicht in de Miljoenennota en komt beknopt aan orde in de beleidsagenda.

Als gevolg van de kredietcrisis is door de minister van Financiën een aantal maatregelen getroffen om het vertrouwen in de financiële sector en de reële economie te herstellen. Dit heeft grote invloed gehad op deze begroting. In de bijlage financiële interventies in het kader van de kredietcrisis is daarom een overzicht van de getroffen maatregelen te vinden en de gevolgen voor het beleid toegelicht. In paragraaf 2.2.2 wordt dieper in gegaan op het beleidsterrein financiële markten. Het beleid over het fonds financiële structuurversterking, de deelneming in de ABN-Amro Group N.V. en de Illiquid Assets Back-up facility (IABF) is toegelicht in 2.2.3. In 2.2.4. zijn de verstrekte garanties voor het stabiliteitsmechanisme verwerkt en de lening aan Griekenland. De effecten van de kredietcrisis maatregelen op de staatsschuld zijn verwerkt in de begroting IXA.

Groeiparaagraaf: Verantwoord begroten

Op 20 april 2011 is de Tweede Kamer akkoord gegaan met een aanpassing van de presentatie van de Rijksbegroting onder de naam «Verantwoord Begroten» (Kamerstuk 31 865, nr. 26). De nieuwe presentatie moet leiden tot meer inzicht in financiële informatie, de rol en verantwoordelijkheid van de minister en moet een duidelijke splitsing tussen apparaat en programma laten zien.

Afgesproken is dat departementen de meeste veranderingen pas in de begroting van 2013 invoeren. Financiën heeft voor een volledige invoering gekozen van de nieuwe presentatie in 2012 gekozen.

De nieuwe presentatie betekent dat:

- In deze begroting alle begrotingsartikelen zijn ingevuld volgens de nieuwe voorschriften, inclusief de aanpassing van de tabel Budgettaire gevolgen van beleid. In de nieuwe indeling zijn verschillende apparaatsbudgetten gecentraliseerd en programmabudgetten anders gepresenteerd. Deze aanpassingen zijn met terugwerkende kracht ook voor 2010 en 2011 gedaan. Verschuivingen tussen artikelen zijn toegelicht in het verdiepingshoofdstuk;
- de inrichting van de budgettaire tabellen wordt komend jaar geëvalueerd, eventuele verbeteringen worden in de Ontwerpbegroting 2013 ingevoerd;
- de begroting een centraal apparaatsartikel bevat waarop alle apparaatsuitgaven van het kerndepartement bij elkaar staan (niet-beleidsartikel 8). Conform de voorschriften zijn de apparaatsuitgaven van de Belastingdienst apart opgenomen (artikel 1);
- in de beleidsagenda is aan het eind een totaaloverzicht opgenomen van de beleidsdoorlichtingen en ook is een extra nieuwe bijlage subsidieoverzicht opgenomen.

Naast de veranderingen in het kader van Verantwoord Begroten is het BTW-compensatiefonds als een separaat beleidsartikel in het begrotingshoofdstuk IXB opgenomen. Dit sluit aan bij de inrichting van de Rijksbegroting naar de taken en verantwoordelijkheden van de ministers. Daarnaast worden bij het totstandkomingsproces van de begrotingsstukken efficiencyvoordelen behaald. Waar voorheen voor beide begrotingshoofdstukken (respectievelijk begrotingswetten) separate coördinatie-trajecten nodig was, is dit nu met de integratie in IXB gereduceerd tot maar één. Ook in het kader van het compacte Rijksdienst is dit een stap in de goede richting. Met het BTW-compensatiefonds gaat het om € 3,1 mld. aan ontvangsten en uitgaven voor 2012.

2. HET BELEID

2.1 De Beleidsagenda

2.1.1 Het werkterrein van het Ministerie van Financiën op hoofdlijnen

De minister van Financiën draagt de verantwoordelijkheid voor de voorbereiding en uitvoering van onder meer:

- a) het algemeen financieel-economische en internationale financiële beleid
- b) het begrotingsbeleid en doelmatig beheer van 's- Rijks financiën
- c) het financieringsbeleid
- d) het fiscale beleid
- e) het heffen, controleren en innen van de belastingen
- f) het beheer van materiële eigendommen van het Rijk

Het begrotings- en algemeen financieel-economischbeleid wordt toegelicht in de Miljoenennota en komt beknopt aan de orde in de beleidsagenda. Ook de belastingontvangsten worden toegelicht in de Miljoenennota.

Voor het financieringsbeleid wordt verwezen naar begroting IXA: de Nationale Schuld. De financiën van de decentrale overheden, waarvoor de minister van Financiën medeverantwoordelijk is, komen aan de orde in de Miljoenennota en in de begrotingen van het Gemeente- en Provinciefonds.

2.1.2 Beleidsagenda 2012

Voor 2012 zet het kabinet in op drie beleidslijnen. Deze zijn: 1) het huishoudboekje op orde, 2) een kleine en krachtige overheid en 3) ruimte voor groei, dynamiek en innovatie. De bijdrage van Financiën aan deze beleidslijnen wordt hieronder kort beschreven en verder toegelicht in de beleidsagenda of in de beleidsartikelen.

Huishoudboekje op orde

De belangrijkste bijdrage aan het huishoudboekje op orde is voor het ministerie van Financiën drieledig. Als eerste ziet het toe op de uitvoering van de € 18 miljard bezuinigingen die zijn afgesproken en de strengere begrotingsregels. Ten tweede wordt door het ministerie van Financiën zelf een bijdrage geleverd aan de bezuinigingen. De bezuinigingen worden vooral op het apparaat ingevuld. Een aanzienlijk deel slaat neer bij de Belastingdienst. Ten derde zal Nederland zich conform het Regeerakkoord inzetten voor een substantiële vermindering van de afdrachten aan de EU.

Kleine krachtige overheid

Het centraliseren van de auditfunctie is een onderdeel van een kleine en krachtige overheid. Het doel is een effectieve en efficiënte organisatie-inrichting voor één kwalitatief goede auditfunctie. Daarbij wordt bijgedragen aan een compactere overheid.

Daarnaast draagt de Belastingdienst met de invulling van de budgettaire taakstellingen bij aan een het realiseren van een compacte rijksdienst. De aanpak verloopt langs twee sporen. Spoor I is de lijn van efficiënter werken en versoering in de bedrijfsvoering. Spoor II betreft de reductie van uitvoeringlasten door vereenvoudiging van wet- en regelgeving. Deze

vereenvoudiging moet ook bijdragen aan administratieve lastenreductie voor burgers en bedrijven en de fraudebestendigheid versterken. In de Fiscale Agenda zijn hiervoor concrete stappen aangekondigd.

Ruimte voor groei, dynamiek en innovatie

Het fiscale beleid van het ministerie van Financiën is gericht op een eenvoudig, solide en fraudebestendig belastingstelsel. Een belastingstelsel dat begrijpelijk is en dat de administratieve lasten voor burgers en bedrijven en de uitvoeringskosten voor de Belastingdienst reduceert. Een belastingstelsel dat een solide belastingopbrengst oplevert, zonder willekeurige schommelingen. Een eerlijk belastingstelsel waarbij uitholling van de belastinggrondslag effectief kan worden bestreden zodat ieder zijn deel bijdraagt. Dit belastingstelsel creëert de voorwaarden voor verdere groei, dynamiek en innovatie binnen Nederland. Voor 2012 zijn er meerdere voorstellen die het stelsel moeten vereenvoudigen. De afschaffing van een zevental kleine belastingen met soms relatief hoge administratieve lasten en uitvoeringskosten en de herzieningen van de autobelastingen vormen daarbij, naast bijvoorbeeld de herziening van de zelfstandigenaftrek en de renteregeling bij de heffing van belastingen, belangrijke speerpunten.

2.1.3 Houdbare financiering van beleidsprioriteiten

Als gevolg van de kredietcrisis en de daaropvolgende economische crisis voldeed Nederland zowel in 2009 als 2010 met haar saldo en schuld niet aan de Europese criteria uit het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), voor Nederland een buitengewoon slechte situatie. Volgens de buitensporig tekortprocedure van de Europese Commissie moet het tekort uiterlijk in 2013 worden teruggebracht tot binnen de norm van 3 procent bbp. Nederland realiseert naar verwachting deze doelstelling reeds in 2012. Met het voldoen aan de saldogrens uit het SGP komt Nederland uit het strafbankje, maar daarmee zijn de overheidsfinanciën nog niet gezond.

Voor het huidige kabinet is het op orde brengen van de overheidsfinanciën één van de belangrijkste prioriteiten. Zonder ingrijpen dreigt de overheidsschuld verder op te lopen en wordt de rekening doorgeschoven naar volgende generaties. Structurele maatregelen voor de lange termijn zijn noodzakelijk om de overheidsfinanciën houdbaar te maken.

Op advies van de dertiende Studiegroep Begrotingsruimte heeft het kabinet Rutte-Verhagen afgesproken om in totaal € 18 miljard te besparen per 2015. Een dergelijk pakket aan bezuinigingen biedt in het licht van de huidige omstandigheden en onzekerheden onderliggend uitzicht op begrotingsevenwicht. Deze doelstelling wordt bijgestaan door een aangescherpte set begrotingsregels. Hierbij wordt vastgehouden aan het trendmatig begrotingsbeleid. Het door dit kabinet gevoerde begrotingsbeleid is bedoeld om de overheidsfinanciën weer gezond te maken en naar verwachting te voldoen aan de vereisten van het SGP.

Onderstaande tabel geeft de verwachtingen van het kabinet ten aanzien van de ontwikkeling van de overheidsfinanciën weer. Het is de verwachting dat het percentage rechtmatigheidsfouten op begrotingshoofdstukniveau binnen de gestelde tolerantiegrens van 1 procent blijft. De afgelopen jaren is dit ook ruimschoots gerealiseerd.

Tabel kengetallen ontwikkeling overheidsfinanciën						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>ontwikkeling overheidsfinanciën</i>						
EMU-saldo (% bbp)	- 5,1%	- 4,2%	- 2,9%	- 2,5%	- 2,4%	- 1,8%
EMU-schuld (% bbp)	62,9%	64,7%	65,3%	66,1%	66,4%	65,2%
<i>rechtmatigheid</i>						
Rechtmatigheidsfouten	< 1%	< 1%	< 1%	< 1%	< 1%	< 1%

2.1.4 Sobere en effectieve EU-begroting

Conform het Regeerakkoord zal Nederland zich inzetten voor een substantiële vermindering van de afdrachten aan de EU. Nederland streeft naar een sobere en effectieve begroting waarin duidelijke prioriteiten worden gesteld en waarbij de afdrachten evenwichtiger en transparanter worden verdeeld. De minister van Financiën zet zich in de Begrotingsraad in om dit standpunt in de jaarbegroting van de EU terug te zien, terwijl hij, tezamen met de minister president en de minister van Buitenlandse Zaken, zich ook inzet voor een voor Nederland gunstige afronding van de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader van de EU door pro actieve lobby.

2.1.5 Centralisatie auditdiensten: Op weg naar één auditdienst voor het Rijk

Het afgelopen jaar is gewerkt aan de stappen om te komen tot een effectieve en efficiënte organisatie-inrichting voor één kwalitatief goede auditfunctie, en aan de uitvoering van de centralisatie van de auditfunctie. Per april 2012 wordt de auditdienst voor het Rijk gevormd en sluiten de departementale auditdiensten aan. Tot slot zullen uiterlijk 1 april 2013 de departementale auditdiensten van het ministerie van Veiligheid & Justitie en Defensie aansluiten.

2.1.6 Re-regulering van de financiële sector

De overheid wil dat de activiteiten van financiële instellingen weer gericht zijn op het leveren van betrouwbare dienstverlening aan burgers en bedrijven. Met acceptabele en transparante risico's, waarbij de kosten van overmatig risicovol gedrag niet worden afgewenteld op de belastingbetaler.

Om de toekomstvisie te bereiken werken de overheid, toezichthouders en financiële sector onder meer aan de volgende hervormingen:

- Versterking en verbreding toezicht
- Beter bestuur van financiële instellingen
- Aanscherping kapitaal- en liquiditeitseisen
- Consument meer centraal in financiële dienstverlening

Daartoe is onder andere het Actieplan Financiële Sector opgesteld¹, dat uit de volgende tien punten bestaat: crisisinterventiewetsvoorstel, invoering bankenheffing voor depositogarantiefonds, invoering bankenbelasting, verankering bankierseed, beperking aansprakelijkheid DNB en AFM, herziening bekostigingssysteem, verbetering geschiktheids- en betrouwbaarheidstoets, aanscherping «ken uw klant» procedures, verbeteren vakbekwaamheid in de financiële dienstverlening en provisieverbod beleggingsondernemingen. Aan de Tweede Kamer zal halfjaarlijks

¹ Kamerstukken II, 2010/2011, 31 980, nr. 38.

gerapporteerd worden over de implementatie van de 27 aanbevelingen van de commissie De Wit. Hierbij zal ook over de voortgang van de tien punten van het actieplan financiële sector gerapporteerd worden.

2.1.7 Financieel beheer interventies financiële sector

Financiële Instellingen

Het beleid is thans gericht op een voortvarende, maar zakelijk verantwoorde exit uit de verschillende belangen en, in het bijzonder bij ASR Nederland en ABN AMRO, de ondernemingsstrategie die de exit mogelijk moet maken. De minister heeft op 24 januari 2011 de hoofdlijnen van het exitbeleid naar de Tweede Kamer gestuurd. Samengevat is dit beleid gericht op een substantiële reductie van de belangen in de financiële sector, waarbij gestreefd wordt naar het volledig terugverdienen van de publieke middelen die zijn geïnvesteerd in ABN AMRO, ASR Nederland, AEGON, ING en SNS REAAL. De exit uit AEGON is inmiddels voltooid. Het beheer van de belangen in ABN AMRO en ASR Nederland is opgedragen aan de Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI). NLFI kan de minister adviseren over de exitstrategie en vervolgens worden gemachtigd deze namens de minister uit te voeren.

IABF en garantieregeling Interbancaire leningen

Tijdens de kredietcrisis zijn verschillende kredietcrisismaatregelen ingesteld, dit zijn o.a. de garantieregeling voor banken van € 200 miljard en de Illiquid Assets Back-up Facility (IABF), waarmee de Staat 80% van het risico op de Alt-A portefeuille heeft overgenomen van ING. Voor wat betreft de garantieregeling is reeds aangevangen met de exitstrategie. Zo is besloten om de garantieregeling per 1 januari 2011 niet meer te verlengen. Daarnaast is als onderdeel van de exitstrategie de mogelijkheid gecreëerd voor banken om gegarandeerde leningen terug te kopen uit de kapitaalmarkt. Ook voor de IABF zal worden bezien wat de mogelijkheden zijn ten aanzien van een exitstrategie.

2.1.8 Herstellen en bewaken stabiliteit eurozone

In 2012 zal het herstellen en bewaken van de financiële stabiliteit van de eurozone een topprioriteit blijven. De Europese schuldencrisis heeft aanleiding gegeven tot wijziging en uitbreiding van afspraken omtrent economische beleidscoördinatie (o.a. versterkt Stabiliteits- en Groeipact). Gekoppeld hieraan is aandacht voor de lopende steunprogramma's voor Griekenland, Ierland en Portugal, het EFSF en de afronding van de oprichting van het permanente noodmechanisme ESM in 2013.

2.1.9 Fiscale Agenda

Het kabinet heeft in de Fiscale Agenda 2011–2015 en in de Autobrief zijn beleidsvisie op het Nederlandse belastingstelsel geformuleerd. Deze visie steunt op drie uitgangspunten: eenvoud, soliditeit en fraudebestendigheid. Daarnaast wordt groot belang gehecht aan het terugdringen van de administratieve lasten voor zowel de burger als het bedrijfsleven. In vervolg op de in 2011 in gang gezette werkzaamheden zal het kabinet in 2012 onder meer de volgende speerpunten als gevolg van de Fiscale Agenda en de Autobrief oppakken en waar mogelijk uitwerken in concrete wetgeving:

- Wetsvoorstel uitwerking Autobrief
- Voorstellen voor «verschuiving» en «vereenvoudiging», onder andere grondslagverbreding en tariefverlaging in de inkomstenbelasting, de vennootschapsbelasting en afschaffen kleine belastingen.
- Voorstellen voor een vitaliteitspakket.
- Wetsvoorstel Geefwet.
- Wetsvoorstel t.b.v. vereenvoudiging verkeer met belastingplichtige gericht op invoering van persoonlijk domein.
- Verkenning en uitwerking loonsomheffing.
- Verkenning van een winstbox voor ondernemingen in de Inkomstenbelasting.

2.1.10 Digitale dienstverlening

Een groot deel van de Nederlandse bevolking maakt inmiddels gebruik van moderne communicatiemiddelen en is dagelijks online. Zowel vanuit een oogpunt van een eigentijdse en klantgerichte dienstverlening als vanuit een oogpunt van efficiency is digitalisering een speerpunt in het beleid. Digitale voorzieningen moeten burgers en bedrijven de mogelijkheid bieden om op het moment dat het hen schikt zaken te regelen. De efficiency ziet vooral op e-mededelen: nu nog verzendt de Belastingdienst enorm veel papier aan burgers en bedrijven (160 miljoen poststukken per jaar), ook als de Belastingdienst het bericht van de burger of het bedrijf digitaal heeft ontvangen; een digitale aangifte wordt nu dus gevolgd door een papieren voorlopige en definitieve aanslag. In de komende jaren zullen op het terrein van de automatisering van de massale dienstverlening belangrijke stappen worden gezet, uitmondend in persoonlijke internetpagina's voor burgers en bedrijven. Daar zet de Belastingdienst informatie klaar, kunnen burgers en bedrijven informatie aanleveren en kunnen ze volgen wat hun rechten en verplichtingen zijn. De wet- en regelgeving zal waar nodig aangepast moeten worden om deze digitale dienstverlening mogelijk te maken.

De ontwikkeling van portalen kost tijd; de massale geautomatiseerde dienstverlening is een kwetsbaar proces waarin de Belastingdienst geen risico's mag lopen. Op basis van de ervaringen met de uitrol van de vooraf ingevulde aangifte (VIA), zal een implementatieproces worden gevolgd waarbij pilots worden gehouden die bij een positief resultaat gevolgd worden door het massaal beschikbaar stellen van een voorziening.

In 2012 zal de VIA worden uitgebreid met gegevens over hypotheekrente en hypothecaire schulden. De proef in 2011 met DigiD machtigen is succesvol verlopen: 225 000 burgers hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid met hulp van een andere burger (familielid, buurman, vriend) de VIA-gegevens op te halen en de aangifte in te zenden. Een verdere toename van het gebruik van de DigiD machtigingsvoorziening vergroot het aantal VIA-gebruikers en vermindert onbedoeld DigiD-gebruik. In 2012 is niet langer sprake van een proef en maakt DigiD machtigen onderdeel uit van het reguliere aangifteproces.

De Belastingdienst heeft ervoor gekozen gebruik te maken van enkele voorzieningen in het kader van mijnoverheid.nl. Belastingplichtigen kunnen via een digitale service geattendeerd worden op het feit dat er een bericht voor hen is. Via de beveiligde Berichtenbox van mijnoverheid.nl kan dat bericht (in pdf-formaat) vervolgens aan hen worden getoond. In 2012 vinden de eerste pilots met de Berichtenbox plaats met berichten uit

het proces van inkomensheffingen (IH); op basis van de resultaten daarvan kan worden besloten tot gebruikmaking voor alle belastingplichtigen.

2.1.11 Fraudebestrijding

Het bestrijden van fraude is één van de pijlers van ons fiscale beleid. Belastingplichtigen moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheid al het mogelijke doet om iedereen aan zijn verplichting te laten voldoen. Als dit niet het geval is, wordt de belastingmoraal ondermijnd. In de Fiscale Agenda wordt uitvoerig ingegaan op de aanpak van de zogenaamde systeemfraude. Hieronder worden tal van fraudevormen begrepen die alle zijn gebaseerd op misbruik van de systemen van de Belastingdienst die erop zijn gericht om burgers snel van dienst te zijn. Door de nadruk te leggen op toezicht achteraf zien steeds meer burgers mogelijkheden om op basis van onjuiste gegevens ten onrechte een belastingteruggaaf of toeslag te verkrijgen. Ook is er in toenemende mate sprake van identiteitsfraude. Criminelen maken soms gebruik van de fiscale identiteit van anderen.

Diverse concrete maatregelen zijn aangekondigd, zoals gedifferentieerde dienstverlening (onbekende of niet-compliance klanten krijgen te maken met meer controle vooraf), meer controle aan de poort, gebruik van één rekeningnummer per belastingplichtige, meer waarborgen om identiteitsfraude te voorkomen. De activiteiten ter uitvoering van al deze maatregelen worden gecoördineerd vanuit de zogeheten anti fraudebox (deze is opgezet binnen de bestaande structuur, zonder extra middelen), waarin alle disciplines (dienstverlening, informatievoorziening, heffing, inning en opsporing) samenwerken, om snel resultaten te kunnen boeken. De inzet van de anti fraudebox zal zich ook uitstrekken over 2012. Maatregelen die een duidelijke beleidswijziging met zich meebrengen hebben een langere doorlooptijd. Waar nodig zullen de bestaande belastingwetten aangepast worden. Zo zal het mogelijk gemaakt worden om fraudegedrag in het verleden mee te wegen voor het voor een bepaalde periode ontzeggen van rechten. De maatregelen hebben gevolgen voor alle bedrijfsonderdelen van de Belastingdienst, in die zin dat zowel aanpassingen in de systemen zullen worden aangebracht als ook intensivering van toezicht. Het effect hiervan moet zijn dat het aantal «riskante uitbetalingen» aanzienlijk zal afnemen. Het uitgangspunt is nl. dat wanneer de risico's groot zijn (bijv. contra-informatie ontbreekt) er geen voorschot wordt verstrekt. Ook zal in veel meer gevallen dan voorheen een volledige toetsing vooraf plaatsvinden voordat tot een voorlopige uitbetaling wordt overgegaan. Het is lastig om het effect in een percentage te benoemen, omdat het niet mogelijk is een goede schatting te maken van de bestaande situatie met betrekking tot deze risico's.

2.1.12 Verantwoord begroten

De Tweede Kamer heeft in diverse brieven aangegeven niet tevreden te zijn met de huidige informatie in begrotingen en jaarverslagen. De begrotingsstukken zijn te dik, bevatten te vaak «wollige» teksten en bieden onvoldoende concrete informatie over de doelstellingen en de in te zetten middelen. Het vorige kabinet heeft het Experiment verbetering verantwoording en begroting ingezet om een verbetering in de jaarstukken en het verantwoordingsproces aan te brengen. De evaluatie van dit experiment geeft aan dat de maatregelen uit het experiment niet de oplossing bieden voor al de gesignaleerde problemen. Wel biedt de

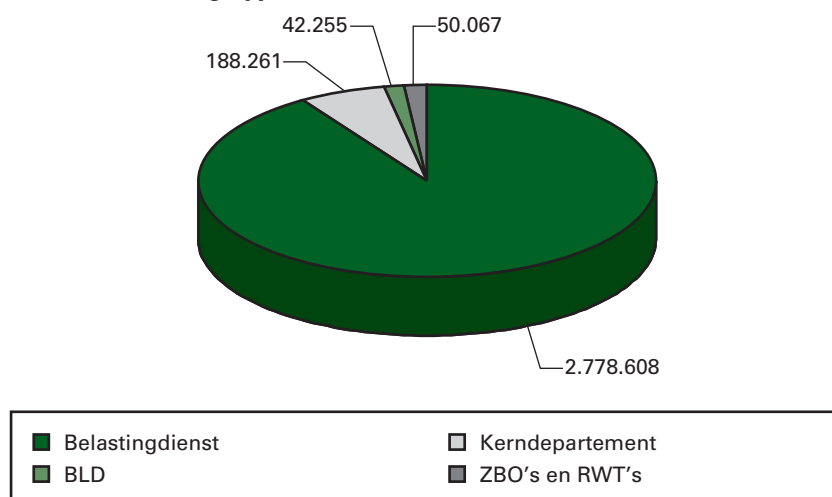
evaluatie een aantal lessen voor de toekomst voor verdere verbetering van begroting en jaarverslag. Op basis van de genoemde knelpunten en de uitkomsten van het experiment is de conclusie getrokken dat de huidige begrotingspresentatie moet worden gewijzigd.

De voorgestelde begrotingspresentatie bouwt voort op het goede van «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» maar brengt daarin duidelijke wijzigingen aan. Deze nieuwe opzet wordt «Verantwoord begroten» genoemd. De kern is dat een duidelijke beleidsinzet van de minister in de begroting die aansluit bij zijn taak en verantwoordelijkheden, ook leidt tot een heldere verantwoording in het jaarverslag. Bij een «Compacte Rijksdienst» horen ook compacte begrotingen. Met de voorstellen uit «Verantwoord begroten» kan dit worden gerealiseerd.

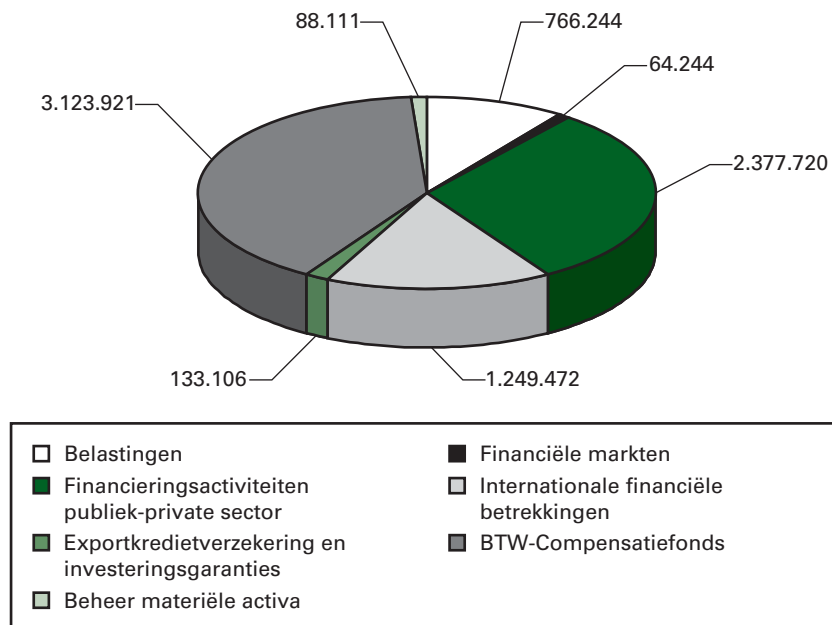
2.1.13 De begroting op hoofdlijnen

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de samenstelling en ontwikkeling van de uitgaven op begrotingshoofdstuk IXB. De totale uitgaven bedragen ongeveer € 10,8 mld. Hiervan is € 3,0 mld. apparaat (inc ZBO's en baten-lastendienst; zie figuur 1) en de rest bestaat uit € 7,7 mld. aan programma-uitgaven (excl ZBO's en baten-lastendienst; zie figuur 2). De apparaatsuitgaven voor de Belastingdienst wordt in artikel 1 toegelicht en voor het kerndepartement in artikel 9.

Grafiek 1: Verdeling Apparaat binnen Financiën (* € 1 000)

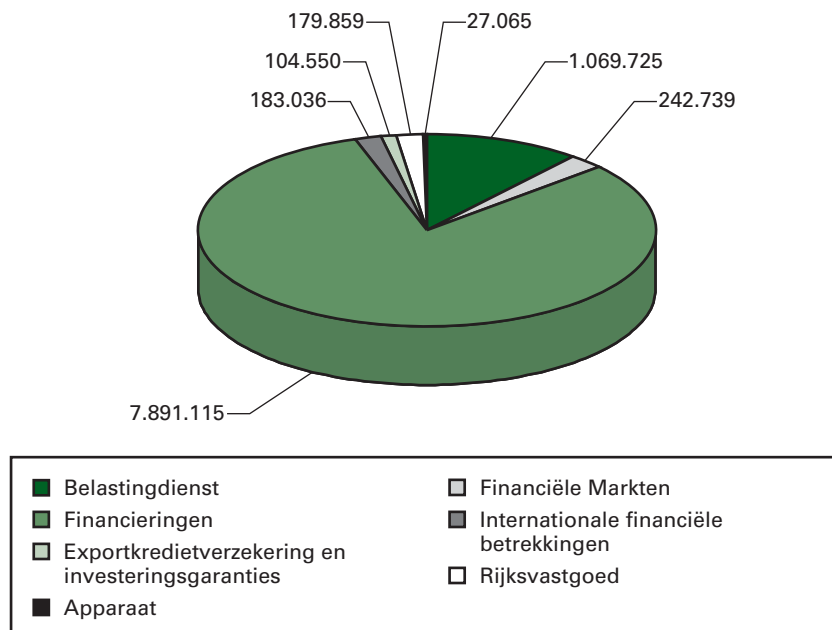
Grafiek 2: Verdeling programma-uitgaven Financiën IXB 2012 (* € 1 000)

De programma-uitgaven in totaal zijn € 7,7 mld. De grootste uitgaven zijn:

- Heffings- en Invorderingsrente € 0,8 mld. (artikel 1)
- Uitgaven voor de IABF van ongeveer € 2,1 mld. (artikel 3)
- Lening aan Griekenland van € 1,1 mld. (artikel 4)
- BTW-compensatiefonds van € 3,1 mld. (artikel 6)

Grafiek 3: Niet-belasting ontvangsten in € 1 000

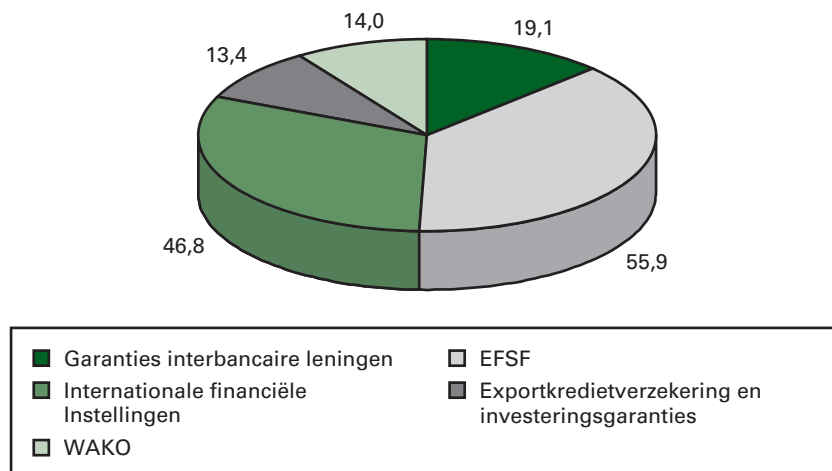

Het beleid

Voor 2012 is € 9,7 mld begroot aan niet-belastingontvangsten. De belangrijkste ontvangsten zijn (zie figuur 3):

- Heffings- en Invorderingsrente € 0,7 mld. (artikel 1)
- Boetes en Schikkingen en Kosten vervolging € 0,3 mld. (artikel 1)
- Premies interbancaire leningen € 0,2 mld (artikel 2)
- IABF € 2,0 mld (artikel 3)
- Winstafdracht DNB en Dividenden € 0,8 mld. (artikel 3)

Grafiek 4: Geëffectueerd risico grootste garanties Financiën (* € 1 mld.)

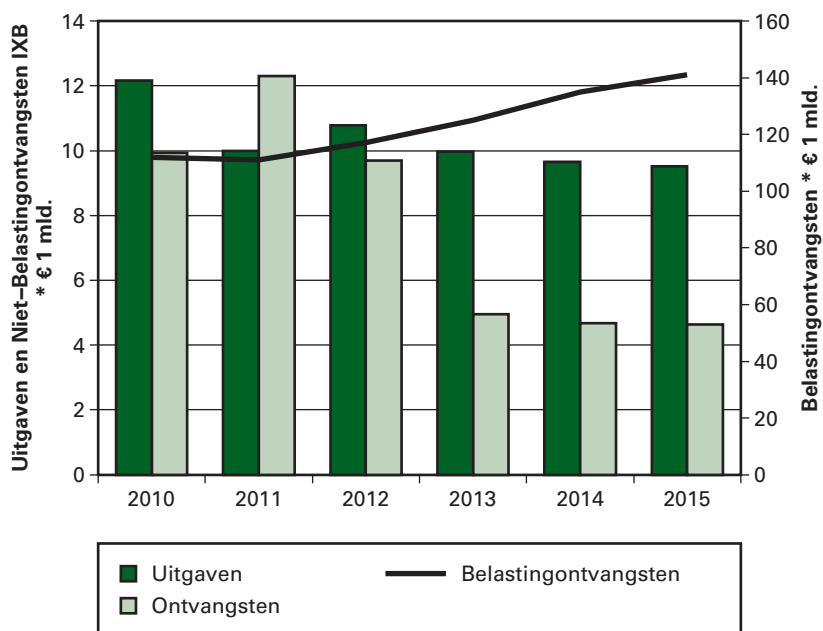

Om beleid te bewerkstelligen heeft de minister van Financiën een aantal garanties verstrekt. De belangrijkste geëffectueerde garanties tot en met 2012 zijn (het uitstaande risico, zie figuur 4):

- Garantiefaciliteit bancaire Leningen € 19,1 mld. (artikel 2)
- Garantie EFSF van ongeveer € 55,9 mld. (artikel 4)
- Garanties aan het IFI's van ongeveer € 46,8 mld. (artikel 4)
- WAKO garantie van € 14,0 mld. (artikel 2)
- De Export kredietverzekering voor ongeveer € 13,4 mld. (artikel 5)

Hieronder is een totaaloverzicht van de ontvangsten en uitgaven van IXB te vinden. De belastingontvangsten worden weergegeven als lijngrafiek.

Grafiek 5: Overzicht Uitgaven en Ontvangsten Financiën IXB

Toelichting

De hoge uitgaven in 2010 worden veroorzaakt door de interventies op de financiële markten. Door het samenvoegen van het BTW-compensatiefonds in IXB stijgen de uitgaven. De hogere niet-belastingontvangsten in 2010 t/m 2012 komen door de terugbetalingen in het kader van de financiële interventies (o.a. ING securities). De belastingontvangsten laten een stijgende lijn zien, meer informatie hierover is te vinden in de MJN.

2.1.14 Beleidsdoorlichtingen

Het ministerie van Financiën is voornemens in 2012 een aantal beleidsdoorlichtingen te starten en/ of af te ronden.

Planning beleidsdoorlichtingen	(realisatie)				(planning)			
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Artikel/Operationele doelstelling								
1 Belastingen¹ Het genereren van inkomsten voor de financiering van overheidsbeleid. Solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving is hiervoor de basis. Doeltreffende en doelmatige uitvoering van die wet- en regelgeving zorgen er voor dat burgers en bedrijven bereid zijn hun wettelijke verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen (compliance).		✓					✓	
2 Financiële Markten Randvoorwaarden te creëren die een integer en stabiel systeem bevorderen en er toe bijdragen dat de activiteiten van financiële instellingen gericht zijn op het leveren van betrouwbare dienstverlening aan burgers en bedrijven			✓					✓
3 Financieringen Optimaal financieel resultaat bij de realisatie van publieke doelen bij investeren in en verwerven, afstoten en beheren van de financiële en materiële activa van de staat.				✓				
4 Internationale Financiële Betrekkingen Een bijdrage leveren aan een gezond en welvarend Europa en een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling.		✓					✓	
5 Export Krediet Verzekering Het bieden van mogelijkheden voor verzekering van betalingsrisico's die zijn verbonden aan export en investeringen in het buitenland, in aanvulling op de markt, en het creëren en handhaven van een gelijkwaardig speelveld voor bedrijven op dit vlak.	✓				✓			
6 BTW-compensatiefonds Gemeenten, provincies en Wgr-plusregio's hebben de mogelijkheid om een evenwichtige keuze te maken tussen in- en uitbesteding. De btw speelt hierin geen rol.		✓						✓
7 Beheer Materiële Activa Een optimaal financieel resultaat bij het verwerven, beheren, ontwikkelen en afstoten van materiële activa van/voor het Rijk ten behoeve van de realisatie van rijksdoelstellingen.		✓		✓				
8 Centraal apparaatsartikel – Financieel en Economisch beleid van de overheid – Projectdirectie Vastgoed		✓	✓				✓	

¹ Belastingdienst en Fiscale Zaken

2.2 De Beleidsartikelen

2.2.1 Belastingen

A: Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van overheidsbeleid. Solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving is hiervoor de basis. Doeltreffende en doelmatige uitvoering van die wet- en regelgeving zorgen er voor dat burgers en bedrijven bereid zijn hun wettelijke verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen (compliance).

B: Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering op het terrein van de belastingen.

Het beleid is gericht op een eenvoudig, solide en fraudebestendig belastingstelsel. Een belastingstelsel dat begrijpelijk is en dat de administratieve lasten voor burgers en bedrijven en de uitvoeringskosten voor de Belastingdienst waar mogelijk reduceert. Een belastingstelsel dat een solide belastingopbrengst oplevert, zonder willekeurige schommelingen. Een eerlijk belastingstelsel waarbij uitholling van de belastinggrondslag effectief kan worden bestreden zodat ieder zijn deel bijdraagt.

De minister bevordert, middels inzet van de Belastingdienst, compliance door passende dienstverlening te leveren, adequaat toezicht uit te oefenen en zo nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen. De Belastingdienst stelt in zijn handelen burgers en bedrijven centraal en gaat uit van vertrouwen waar dat gerechtvaardigd is. De Belastingdienst stemt zijn handhaving af op houding en beweegredenen van burgers en bedrijven inzake naleving. Uit de instrumenten waarover de Belastingdienst beschikt, zal hij die kiezen die het meest bijdragen aan de compliance. Dit wordt handhavingsregie genoemd.

De minister is verantwoordelijk voor:

- de uitvoering van de heffing en inning van de rijksbelastingen en douanerechten;
- de controle op VGEM-aspecten (veiligheid, gezondheid, economie en milieu) bij invoer, doorvoer en uitvoer van goederen;
- de heffing en inning van de premies werknemers- en volksverzekeringen;
- de uitvoering van de inkomensafhankelijke bijdragen Zorgverzekeringswet;
- handhavingstaken op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit;
- de vaststelling en de uitkering van toeslagen;
- de heffing en inning voor derden van een aantal belastingen, heffingen en overige vorderingen.

Compliant gedrag manifesteert zich in:

- zich (terecht) registreren voor belastingplicht;
- (tijdig) aangifte doen;
- juist en volledig aangifte doen;
- (tijdig) betalen.

Beleidsartikelen

De Belastingdienst bevordert de compliance door:

- passende dienstverlening;
- adequaat toezicht en opsporing;
- efficiënte uitvoering van massale processen.

Deze instrumenten komen hierna nader aan de orde.

De Belastingdienst richt zich in de uitvoering van de handhaving op die segmenten en branches die een groot nalevingstekort kennen. In het bijzonder gaat het om de tijdigheid van de aangifte, juistheid en volledigheid van de aangifte, tijdigheid en volledigheid van betaling. Het aspect (terechte) registratie voor belastingplicht is niet in beeld gebracht omdat onbekende belastingplicht zich per definitie aan het zicht onttrekt en daardoor niet goed objectief meetbaar is. Het opsporen van onbekende belastingplicht maakt overigens wel integraal onderdeel uit van de handhavingsactiviteiten van de Belastingdienst. De resultaten zijn in de volgende tabel opgenomen.

	Uitkomsten meting 2009 ¹	Uitkomsten meting 2010
Percentage aangiften omzetbelasting tijdig ontvangen.	94,9%	95,0%
Percentage aangiften loonheffingen tijdig ontvangen.	97,5%	97,9%
Juist en volledig aangifte doen; percentage gemiste belastingopbrengst op basis van de steekproef particulieren (uitgedrukt als percentage van de totale belastingopbrengst voor dit segment).	1,5%	1,5% ²
Juist en volledig aangifte doen; percentage gemiste belastingopbrengst op basis van de steekproef midden- en kleinbedrijf (uitgedrukt als percentage van de totale belastingopbrengst voor dit segment).	6,2%-9,2%	6,1%
Percentage aangiften/aanslagen op tijd betaald.	88%	86%

¹ De uitkomsten worden continu geactualiseerd. De vermelde waarden kunnen afwijken van eerder gepresenteerde cijfers.

² Nog geen nieuwe meting beschikbaar.

Naast de bovenstaande nieuwe meting van gedragseffecten, meet de Belastingdienst van oudsher de houding van burgers en bedrijven ten aanzien van het voldoen aan fiscale verplichtingen en de klanttevredenheid door middel van een set enquêtevragen in de Fiscale Monitor¹. Aan de geënquêteerden wordt ondermeer gevraagd of zij belastingontduiking onaanvaardbaar achten, of zij de stelling onderschrijven dat zelf belasting ontduiken uitgesloten is, en of zij van mening zijn dat belasting betalen betekent iets moeten bijdragen. Afgelopen jaren is gebleken dat de houding van belastingplichtigen tegenover belasting is verbeterd.

¹ De Fiscale Monitor 2010 is te vinden op www.belastingdienst.nl.

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen van beleid (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	3 331 291	3 508 946	3 544 852	3 398 901	3 279 708	3 217 705	3 191 828
Uitgaven (1) + (2)	3 400 073	3 508 946	3 544 852	3 398 901	3 279 708	3 217 705	3 191 828
(1) Programma-uitgaven <i>Waarvan:</i>	470 975	760 706	766 244	740 514	703 414	686 464	688 104
Rente							
Heffings- en invorderingsrente	466 035	755 000	760 530	735 800	693 700	676 750	678 390
Rentevergoeding depotstelsel					5 000	5 000	5 000
Bekostiging							
Proceskosten	3 185	3 536	3 536	2 536	2 536	2 536	2 536
Overige programma-uitgaven	1 755	2 170	2 178	2 178	2 178	2 178	2 178
(2) Apparaatsuitgaven	2 929 098	2 748 240	2 778 608	2 658 387	2 576 294	2 531 241	2 503 724
Personele uitgaven waarvan: Eigen personeel waarvan: Inhuur externen			2 026 257 1 904 682 121 575	1 939 859 1 823 467 116 392	1 881 722 1 768 819 112 903	1 849 789 1 738 802 110 987	1 829 845 1 720 054 109 791
Materiële uitgaven waarvan: ICT waarvan: Bijdrage SSO's			752 351 165 517 195 611	718 528 158 076 186 817	694 572 152 806 180 589	681 452 149 919 177 178	673 879 148 253 175 209
Ontvangsten (3) + (4)	112 796 429	112 574 479	118 134 875	126 079 102	134 759 234	140 606 888	140 512 547
(3) Programma-ontvangsten <i>Waarvan:</i>	112 768 155	112 553 507	118 124 903	126 069 130	134 749 262	140 596 916	140 502 575
Belastingontvangsten	111 828 181	111 413 854	117 065 150	125 004 377	133 684 509	139 532 163	139 437 822
Rente							
Heffings- en invorderingsrente	580 676	822 900	740 000	747 000	747 000	747 000	747 000
Boetes en schikkingen							
Ontvangsten boetes en schikkingen	162 890	129 477	132 477	130 477	130 477	130 477	130 477
Bekostiging							
Kosten vervolging	196 408	187 276	187 276	187 276	187 276	187 276	187 276
(4) Apparaatsontvangsten	28 274	20 972	9 972	9 972	9 972	9 972	9 972

Toelichting

Verplichtingen

In 2012 zijn de geraamde verplichtingen gelijk aan de geraamde uitgaven. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichtingen bij de uitgaven.

Programmabudgetten

Programma-uitgaven

De programma-uitgaven ad € 766,2 mln. bestaan voor het grootste deel uit betalingen heffings- en invorderingsrente, namelijk € 760,5 mln. Het resterende deel betreft o.a. de Rijksbijdrage aan de Waarderingskamer¹ (€ 0,7 mln.) en vergoeding van proceskosten (€ 3,5 mln.).

¹ www.waarderingskamer.nl

Beleidsartikelen

Programmaontvangsten

Belastingontvangsten

De belastingontvangsten in de tabel budgettaire gevolgen zijn netto-ontvangsten. De netto ontvangsten zijn gelijk aan de totale belastingontvangsten minus de afdrachten aan het Gemeentefonds en het Provinciefonds op grond van de Financiële verhoudingswet, en minus de afdracht aan het BTW-Compensatiefonds. In onderstaande tabel staat de aansluiting van de Miljoenennota 2012 met de begroting IXB. De Miljoenennota bevat een toelichting op de belastingontvangsten.

Tabel aansluiting belastingontvangsten Miljoenennota 2012 met IXB (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totale belastingontvangsten	134 481 346	134 230 834	139 639 687	147 511 197	156 072 553	161 367 863	161 367 863
Afdracht Gemeentefonds	- 18 381 101	- 18 572 981	- 18 334 127	- 18 297 677	- 18 192 813	- 17 799 762	- 17 906 486
Afdracht Provinciefonds	- 1 482 633	- 1 218 219	- 1 116 489	- 1 131 197	- 1 117 285	- 958 391	- 946 008
Afdracht BTW-Compensatiefonds	- 2 789 431	- 3 025 780	- 3 123 921	- 3 077 946	- 3 077 946	- 3 077 547	- 3 077 547
Belastingontvangsten IXB	111 828 181	111 413 854	117 065 150	125 004 377	133 684 509	139 532 163	139 437 822

Conform de conclusie van het kabinet naar aanleiding van de «beleidsdoorlichting evaluatie belastinguitgaven» (Kamerstukken II 2009/10, 31 935, nr. 6), worden de belastinguitgaven, die onder verantwoordelijkheid vallen van het ministerie van Financiën in deze begroting weergegeven. Het zijn vooral fiscale faciliteiten die geen directe relatie hebben met een specifiek beleidsterrein van andere departementen.

Belastinguitgaven	Budgettair belang (in mln. €) 2012
Doorschuiving winst aanmerkelijk belang bij aandelenfusie	93
Kindertoeslag forfaitair rendement	
Ouderentoeslag forfaitair rendement	112
Vrijstelling rechten op kapitaalsuitkering bij overlijden forfaitair rendement	19
Vrijstelling rechten op bepaalde kapitaalsuitkeringen	782
Aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld	362
Giftenaftrek	388
Faciliteiten successiewet algemeen nut beogende instellingen	193
Omzetbelasting vrijstelling vakbonden, werkgeversorganisaties, politieke partijen, kerken	107
Omzetbelasting vrijstelling fondswerving	128
Vrijstelling motorrijtuigenbelasting motorrijtuigen ouder dan 25 jaar	157
Vrijstelling motorrijtuigenbelasting reinigingsdiensten	1

Overige programmaontvangsten

Naast de belastingontvangsten, bestaan de programmaontvangsten uit heffings- en invorderingsrente (€ 740 mln.), schikkingen en boetes (€ 132,5 mln.) en terug te ontvangen kosten van vervolging (€ 187,3 mln.).

Apparaatsbudgetten

Apparaatsuitgaven

De apparaatuitgaven van de Belastingdienst betreffen personeel (ca. € 2,0 mld.) en materieel (ca. € 0,75 mld.)¹. Het apparaatbudget betreft de uitvoeringskosten voor het primaire proces en de ondersteuning daarvan.

¹ De in de tabel opgenomen meerjarige verdeling van de apparaatsuitgaven vanaf 2012 naar de categorieën personele uitgaven en materiële uitgaven en ook naar de onderliggende subcategorieën, is gemaakt aan de hand van vaste verdeelsleutels. Deze verdeelsleutels zijn gebaseerd op realisaties uit voorgaande jaren. Elk jaar bij het opstellen van de begroting zal worden bezien of herijking van deze verdeelsleutels nodig is.

Beleidsartikelen

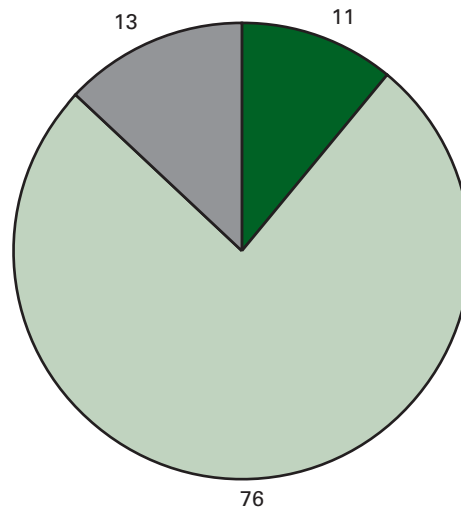
Het primaire proces omvat de dienstonderdelen: Belastingregio's, Douane, Toeslagen, FIOD, BelastingTelefoon, Centrale Administratie en het Directoraat-generaal Belastingdienst. De ondersteuning betreft: huisvesting en facilitaire dienstverlening, ICT, kennis en communicatie.

BES

In 2012 zullen de operationele processen, belastingen en douane, van de Belastingdienst Caribisch Nederland (B/CN) op de BES- eilanden verder worden versterkt. Dit is mede mogelijk omdat in 2012 de laatste delen van de ondersteunende automatiseringssystemen worden opgeleverd. Deze verdere versterking wordt ondersteund door voortzetting van de training en opleiding van de medewerkers van B/CN. Voor 2012 e.v. is ca. € 8 mln. aan uitgaven begroot voor B/CN.

Onderstaande cirkeldiagram geeft een verdeling op hoofdlijnen (in %) van de inzet van personele capaciteit naar de instrumenten dienstverlening, toezicht en opsporing, en massale processen. De verdeling is op basis van de formatie van de Belastingdienst in 2011 (ca. 30 700 FTE).

Inzet personeel op instrumenten (in %)

Dienstverlening	Toezicht en opsporing
Massale processen	

Apparaatsontvangsten

De apparaatsontvangsten ad € 10 mln. bestaan o.a. uit ontvangsten in verband met werkzaamheden die de Belastingdienst voor andere overheidsorganisaties uitvoert en uit ontvangsten voor uitleen van personeel.

D2: Budgetflexibiliteit

De programma-uitgaven vloeien voort uit o.a. de Algemene wet inzake rijksbelastingen, de Invorderingswet 1990, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet waardering onroerende zaken. De uitgaven zijn in beginsel niet alternatief aanwendbaar.

E: Operationele doelstellingen

Fiscaal beleid en wetgeving

E.1: Genereren van inkomsten - fiscale wet- en regelgeving

Het genereren van inkomsten ten behoeve van uitgaven voor de rijksbegroting, de sociale fondsen en de zorgverzekeringen door middel van het ontwikkelen van solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving die ook in internationale context werkbaar is.

De minister ontwerpt solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving voor het genereren van inkomsten. De ramingen van de belastingopbrengsten worden getoetst aan de hand van de realisatie van de belastingontvangsten. De ontwikkeling en realisatie van de belastingontvangsten komen onder andere aan de orde in de Voorjaarsnota, de Najaarsnota en het Financieel jaarverslag van het Rijk. Belastingheffing dient zodanig plaats te vinden dat de geraamde opbrengsten worden gerealiseerd, met een minimum aan administratieve lasten en uitvoeringskosten. Instrumenten zijn bijvoorbeeld het Belastingplan 2012, de wetsvoorstellen Overige fiscale maatregelen, uitwerking van de Autobrief en de zogenoemde Geefwet. Speerpunten in deze voorstellen zijn vereenvoudiging, soliditeit en fraudebestendigheid. In dat kader kan met name worden gewezen op afschaffing van zeven kleine belastingen met soms relatief hoge administratieve lasten en uitvoeringskosten. Daarnaast wordt vormgegeven aan een aantal maatregelen uit het Regeerakkoord, onder andere de herziening van de zelfstandigenaftrek en de herziening van de renteregeling bij de heffing van belasting.

Wat betreft de internationale context worden bilaterale belastingverdragen afgesloten en uitgevoerd, bijvoorbeeld met het oog op het voorkomen van dubbele belastingen. Nederland hoopt bijvoorbeeld belastingverdragen te kunnen sluiten met Costa Rica en Ethiopië. Nederland heeft al een vrij uitgebreid netwerk van verdragen dat ook regelmatig terugkerend onderhoud vergt. In dat kader bestaat het voornemen om onderhandelingen te voeren of voort te zetten met landen als Brazilië, China en India met als doel de bestaande belastingverdragen te herzien. Daarnaast worden besprekingen gevoerd met Aruba, Curaçao en Sint Maarten om – gegeven de nieuwe staatkundige verhoudingen per 10 oktober 2010 – de Belastingregeling voor het Koninkrijk aan die nieuwe verhoudingen aan te passen.

Belastingdienst

E.2: Dienstverlening

De Belastingdienst bevordert met passende dienstverlening dat burgers en bedrijven hun wettelijke verplichtingen nakomen.

Passende dienstverlening ondersteunt belastingplichtigen en toeslaggerechtigden om verplichtingen na te komen en rechten te effectueren. Daarvoor is het nodig dat de dienstverlening van de Belastingdienst aansluit op de behoeften van burgers en bedrijven door te laten merken dat we hun fiscale situatie kennen, een communicatievorm aan te bieden die hen past, op het juiste moment beschikbaar te zijn en voor hen begrijpelijke taal te gebruiken. De dienstverlening is daarom in beginsel gericht op snelheid, gemak en kwaliteit. Passende dienstverlening is ook

Beleidsartikelen

dat er gedifferentieerd ondersteund kan worden, indien tijd en aandacht nodig is belastingplichtigen en/of toeslaggerechtigden aan nader toezicht te onderwerpen. Er gelden dan minder hoge eisen voor dienstverlening.

De dienstverlening omvat onder andere:

- Afgestemd producten- en dienstenaanbod;
- Kanaalsturing;
- Vooraf ingevulde aangifte;
- Voorlichting via diverse media (krant, radio en tv, website).

De communicatie met en dienstverlening aan burgers en bedrijven kennen een grote omvang en diversiteit. De effectiviteit en efficiency van communicatie en dienstverlening kunnen worden vergroot als de afstemming van de producten, diensten en kanalen verbetert. In 2010 is daarom een (meerjarig) plan van aanpak opgesteld om te komen tot een centrale regie over de verschillende dienstverleningskanalen: internet; telefonie; balie en post.

Internet wordt daarbij steeds meer geïmplementeerd als voorkeurskanaal. De komende jaren ontwikkelt de Belastingdienst gefaseerd een persoonlijk domein voor burgers. Via dit domein kunnen burgers algemene informatie verkrijgen, persoonlijke gegevens opvragen en controleren en wijzigingen doorgeven. In 2012 zal een eerste proef plaatsvinden. Daarnaast kunnen toeslaggerechtigden in 2012 zelf hun zaken, zoals het aanvragen of stopzetten van toeslagen of het doorgeven van wijzigingen, regelen via het toeslagen domein.

Meetbare gegevens¹

Prestatie-indicator in %	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Bereikbaarheid Belastingtelefoon	74	83	80–85	80–85
Kwaliteit beantwoording fiscale vragen Belastingtelefoon (extern gemeten)	81	87	80–85	80–87
Afgehandelde bezwaren binnen AWB-termijn	87	87	95–100	95–100
Afgehandelde klachten binnen AWB-termijn	94	98	98–100	98–100
Klanttevredenheid				
• Internet		89	70–75	80–90
• Balie		91	75–85	80–90
• Telefonie				
– Algemeen		78	70–75	70–80
– Intermediairs		87	80–85	80–90

Toelichting

- **Bereikbaarheid.**
De bereikbaarheidsnorm geeft het percentage weer van het aantal bellers dat daadwerkelijk verbinding heeft gekregen met de Belasting-Telefoon. Gedurende het jaar is in een aantal maanden het aanbod zo groot dat het de capaciteit overtreft. Het vergroten van de capaciteit, gericht op het afvangen van dit piekaanbod, is niet doelmatig. Daarom wordt in deze maanden de bereikbaarheidsnorm niet volledig gerealiseerd. De doelstelling van 80–85% geldt als gemiddelde jaardoelstelling.
- **Kwaliteit beantwoording fiscale vragen BelastingTelefoon.**
De Belastingtelefoon streeft kwalitatief goede beantwoording na. Dit wordt bereikt door goed opgeleide telefonied medewerkers en voorzieningen op de werkplek voor dialoogondersteuning. Door externe

¹ De streefwaarden van de Belastingdienst worden voor zover mogelijk weergegeven in bandbreedtes. Hiermee geeft de Belastingdienst per prestatie-indicator aan wat de onder- en de bovengrens is.

- bureaus wordt gemeten of de goede fiscale antwoorden worden gegeven.
- **Bezwaren en klachten.**
Bezwaren en klachten worden AWB-conform behandeld. Gekozen is voor een bandbreedte omdat gelet op de omvang van het aantal bezwaarschriften volledige afdoening binnen de wettelijke termijnen in de praktijk niet altijd haalbaar is.
  - **Klanttevredenheid.**
De klanttevredenheid wordt jaarlijks met behulp van de Fiscale Monitor voor alle kanalen gemeten.

E.3: Toezicht en opsporing

De Belastingdienst oefent adequaat toezicht uit en dwingt, zo nodig, naleving af zodat burgers en bedrijven hun wettelijke verplichtingen nakomen.

Bij de uitvoering van zijn taken laat de Belastingdienst zich leiden door rechtszekerheid, eenheid van beleid en uitvoering en rechtsgelijkheid. Kwaliteit in termen van professionaliteit, duidelijkheid en snelheid is daarbij van belang. Waar nodig richt de Belastingdienst zich op gedragsverandering. De nadruk ligt op preventieve instrumenten en toezicht in de actualiteit. De bedoeling is goed gedrag te stimuleren, fouten te voorkomen en, indien nodig, in de actualiteit bij te sturen. Bij de uitvoering wordt samenwerking gezocht. Waar mogelijk worden vormen van horizontaal toezicht toegepast.

De Belastingdienst maakt onderscheid in individuele en groepsgewijze klantbehandeling. In het segment Middelgrote/Zeer Grote Organisaties (MGO/ZGO) vindt individuele klantbehandeling plaats. Voor de segmenten Particulieren (P) en Midden- en Kleinbedrijf (MKB) is gegeven de omvang van deze segmenten sprake van relatief meer groepsgewijze klantbehandeling, uiteindelijk resulterend in correcties op individuele aangiften. Binnen het segment MKB onderscheidt de Belastingdienst starters, Zelfstandigen Zonder Personeel (ZZP) en MKB-ondernemingen met personeel (MKB-P). Hierbij wordt om redenen van effectiviteit en efficiency waar mogelijk gekozen voor een thematische werkwijze.

Het toezicht bij Toeslagen is gericht op het correct, dat wil zeggen op basis van de wettelijke grondslagen, uitbetalen van het juiste bedrag. Het toezichtbeleid komt tot stand in afstemming met de departementen die beleidsinhoudelijk verantwoordelijk zijn voor de inkomensafhankelijke regelingen.

Door toezicht op goederen die via Nederland de Europese Unie (EU) binnenkomen of verlaten, draagt de Douane bij aan een veilig en gezond Europa. Gelijktijdig worden ook Europese (en Nederlandse) fiscale en economische belangen bewaakt. Daarbij wordt zoveel mogelijk samengewerkt met het bedrijfsleven en andere handhavingpartners, al dan niet in internationaal verband. Bij het toezicht hanteert de Douane een risicogerichte aanpak en kiest op basis daarvan de meest passende toezichtvormen die verschillen naar aard en intensiteit. Toezichtvormen zijn:

- toezicht op vervoersstromen (het elektronisch volgen van vaar- en vliegbewegingen en bij cameratoezicht);
- toezicht op specifieke objecten (zoals het controleren van containers en zendingen);

Beleidsartikelen

- systeemtoezicht bij vergunninghouders en convenantpartners (daarbij gaat het om controles, gericht op het functioneren van bedrijfseigen controlemechanismen en kwaliteits- en veiligheidssystemen).

Het beleid van de Douane is erop gericht het grootste deel van de goederenstroom met systeemtoezicht af te dekken. Bedrijven komen hiervoor in aanmerking en krijgen daarvoor een vergunning als zij aan de gestelde eisen voldoen.

Meetbare gegevens ¹				
Prestatie-indicator	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Organisaties waarbij de mogelijkheden tot horizontalisering zijn beoordeeld (als percentage van het aantal organisaties in dit segment):				
• MGO			35–45%	40–50%
• ZGO			70–80%	75–85%
Organisaties waarbij de Belastingdienst zicht heeft op de kwaliteit van de opzet en bestaan van de fiscale beheersing (als percentage van het aantal organisaties in dit segment):				
• ZGO			20–25%	15–25%
• MGO			40–50%	45–55%
Organisaties waarbij de Belastingdienst zicht heeft op de kwaliteit van de werking van de fiscale beheersing (als percentage van het aantal organisaties in dit segment):				
• MGO			10–15%	5–15%
• ZGO			20–30%	25–35%

¹ Vanaf de begroting 2011 zijn nieuwe indicatoren opgenomen die meer het effect van toezicht beogen aan te geven. Voor deze indicatoren zijn waarden vanaf 2011 opgenomen.

Toelichting

De Belastingdienst richt zich bij de individuele klantbehandeling in het segment MGO¹/ZGO op het vergroten van de zekerheid over de juistheid en volledigheid van de belastingontvangsten. De Belastingdienst ondersteunt en stimuleert organisaties om de kwaliteit van de aangifte te versterken. Zicht op de kwaliteit van de fiscale beheersing staat daarbij centraal. De Belastingdienst bespreekt met de organisatie hoe hij zijn verantwoordelijkheid invult met betrekking tot zijn aangifte. Daarbij wordt vastgesteld hoe de organisatie omgaat met fiscaliteit en of de randvoorwaarden aanwezig zijn om te komen tot een adequate beheersing daarvan. De organisatie beoordeelt daarna cyclisch de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersing van de (fiscaal relevante) bedrijfsprocessen en deelt de resultaten daarvan met de Belastingdienst. De Belastingdienst monitort dit proces en bepaalt in welke mate gesteund kan worden op deze interne beheersing. Periodiek wordt dit getoetst, doorgaans door de uitvoering van een steekproef. Waar horizontalisering van het toezicht (nog) niet mogelijk is, voert de Belastingdienst op basis van handhavingsregie passende interventies uit.

¹ De ondergrens van de streefwaarden wat betreft MGO bij de indicatoren «Organisaties waarbij de Belastingdienst zicht heeft op de kwaliteit van de opzet en bestaan van de fiscale beheersing» en «Organisaties waarbij de Belastingdienst zicht heeft op de kwaliteit van de werking van de fiscale beheersing», zijn voor 2012 ten opzichte van 2011 naar beneden bijgesteld. Dit hangt samen met de slag die de Belastingdienst maakt om te zorgen dat de indeling in een fase ook kwalitatief voldoende onderbouwd is. Daarnaast is de Belastingdienst in zijn planning van horizontaal toezichtactiviteiten afhankelijk van de snelheid waarin de bedrijven hun interne (fiscale) beheersing op orde krijgen; het duurt voor bedrijven vaak langer dan vooraf voorzien om hun fiscale beheersing op het benodigde niveau te brengen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de 8ste Halfjaarsrapportage Belastingdienst (Kamerstukken II, 2010/2011, 31 066, nr. 103).

Beleidsartikelen

Prestatie-indicator	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Aantal MKB ondernemingen onder een horizontaal toezichtconvenant ¹			15 000–30 000	50 000–75 000
Percentage contacten met starters: startersbezoeken en klantgesprekken (ten opzichte van het totaal aantal starters)			15–25%	15–25%
Tijdigheid aangiften: Percentage bereikte belastingplichtigen na verzuim (OB)			50–60%	50–60%
Tijdigheid aangiften: Percentage bereikte belastingplichtigen na verzuim (LH)			90–95%	90–95%
Tijdigheid aangiften: Percentage bereikte belastingplichtigen na verzuim (IH niet winst)			90–95%	90–95%
Tijdigheid betalen: Achterstand invordering	2,4%	2,5%	2,5%–3,0%	2,5%–3,0%

¹ Het betreft MKB ondernemingen die naar verwachting gebruik kunnen maken van een intermediair convenant. Voorheen was deze indicator gericht op het aantal aangiften van deze ondernemingen.

Toelichting

- **Horizontaal toezicht MKB.**
De Belastingdienst geeft horizontaal toezicht een belangrijke plaats in zijn handhavingsaanpak voor het MKB-segment. Hiervoor streeft de Belastingdienst naar het maken van afspraken met fiscaal intermediairs. Ondermeer betekent dit dat aangiften die verzorgd worden door intermediairs aan kwaliteitseisen moeten voldoen. Aangiften worden steekproefsgewijs gecontroleerd. Horizontalisering krijgt tevens vorm door de samenwerking op te zoeken met fiscaal administratieve dienstverleners, brancheorganisaties en aanbieders van ICT-oplossingen. De Belastingdienst overlegt daarbij ondermeer over de controleerbaarheid van te ontwikkelen administratieve software.
- **Tijdigheid aangifte.**
Een gedeelte van de burgers en bedrijven doet niet of niet altijd tijdig hun aangifte. In 2012 continueert de Belastingdienst het beleid op het tijdig ontvangen van deze aangiften door zo snel mogelijk contact op te nemen.
- **Tijdigheid betaling.**
Een gedeelte van de burgers en bedrijven betaalt niet of niet altijd tijdig hun belastingen. De Belastingdienst stelt daarom een grens aan de betalingsachterstand bij invordering. Het bedrag van de betalingsachterstand bij invordering wordt weergegeven als een percentage van de totale belasting- en premieontvangsten.

Naast tijdigheid van de aangifte en tijdigheid van betaling is uiteraard ook de juistheid en volledigheid van de aangifte een belangrijk aspect van het toezicht door de Belastingdienst.

Belangrijke thema's daarbij zijn de startersaanpak, vastgoed, buitenlands vermogen, arbeidsmarkt, auto, carrouselfraude en voorlopige teruggave (VT) fraude. Onderdeel van de thema's is het opsporen van onbekende belastingplichtigen en het tegengaan van onterechte registratie voor belastingteruggaven.

Beleidsartikelen

Prestatie-indicator	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Toeslagen		Deels behaald	Het toezicht wordt volgens planning uitgevoerd.	Het toezicht wordt volgens planning uitgevoerd.

Toelichting

De zorgtoeslag, huurtoeslag en kinderopvangtoeslag berusten op grondslagen die voor het overgrote deel geverifieerd kunnen worden met gegevens uit onafhankelijke registraties. Dit gebeurt in het massale toezicht. Omdat voorafgaand toezicht praktisch niet mogelijk is, vindt dat zoveel mogelijk in de loop van het toeslagjaar plaats en in ieder geval bij het definitief toekennen. Door toezicht uit te voeren, wordt gerealiseerd dat de grondslaggegevens in afdoende mate zijn geverifieerd vóór het moment van definitief toekennen. Door zowel gebruik te maken van bij andere organisaties aanwezige contra-informatie als convenanten af te sluiten met brancheorganisaties (horizontaal toezicht), worden de toezichtlasten zoveel mogelijk beperkt.

Het kabinet hecht belang aan de aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik bij de toeslagen. Misbruik en oneigenlijk gebruik zetten het resterende budget voor de «echte» doelgroep onnodig onder druk. De aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik bij toeslagen gebeurt niet alleen door meer controle vooraf, maar ook door het opleggen van passende boetes. Daarnaast is er in sommige gevallen sprake van het aanvragen van te hoge toeslagvoorschotten met bijbehorende terugvorderingproblematiek. Belastingdienst/Toeslagen is in 2011 gestart met het controleren van inkomensgegevens van specifieke groepen gedurende het toeslagjaar en zo nodig de toeslag stop te zetten. Deze actie wordt in 2012 geëvalueerd en bij succes geïntensiveerd.

Prestatie-indicator	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Controles op de goederenstroom	305 000	330 000	280 000–345 000	295 000–365 000
Gecertificeerde goederenstromen			n.v.t.	> 70%
Controles op passagiersvluchten			11 500–14 000	12 000–15 000

Toelichting

- Controles op de goederenstromen¹.
De Douane voert controles uit op de reguliere goederenstroom (vracht en post). Daarbij gaat het om scancontroles en fysieke controles.
- Gecertificeerde goederenstromen.
De prestatie-indicator geeft aan welk deel van de reguliere goederenstroom (in- en uitvoer) gecertificeerd is en daarmee onder systeemtoezicht valt.
- Controles op passagiersvluchten.
De Douane gaat bij de controle van passagiersvluchten uit van een gradatie in risico's op vluchtniveau, met bijbehorende controledichtheid en inzet van handhavingsmiddelen. Die controledichtheid varieert van 100% (de hoog-risicovluchten) tot 5% (de laag-risicovluchten). Handhavingsmiddelen omvatten o.a. fysieke controles op passagiers,

¹ Bij goederenstromen en passagiersvluchten gaat het om alle ingaande en uitgaande stromen/vluchten.

Beleidsartikelen

profiling, inzet van speurhonden en security-scan. De prestatie-indicator geeft het aantal gecontroleerde passagiersvluchten weer.

Prestatie-indicator	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie (%)	86	76	82–85	82–85

Toelichting

De Belastingdienst geeft bij het selecteren van aanmeldingen voor strafrechtelijk onderzoek prioriteit aan zaken die niet alleen financieel, maar ook anderszins maatschappelijk van voldoende gewicht zijn. De doelstelling voor het percentage processen-verbaal dat leidt tot een veroordeling of een transactie door het aanleveren van kwalitatief goede zaken is een resultante van het overleg tussen het Openbaar Ministerie, de financiële toezichthouders en de FIOD (Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst). De FIOD verdeelt haar capaciteit evenredig over fiscale zaken en financieel-economische zaken (vastgoed, carrouselfraude, integriteit financieel stelsel).

E.4: Massale processen

De Belastingdienst voert zijn massale processen efficiënt uit.

De Belastingdienst maakt bij zijn werkzaamheden veel gebruik van ICT toepassingen, waarmee de verschillende bedrijfsprocessen op een snelle en efficiënte wijze worden uitgevoerd. Voor burgers en bedrijven betekent dit dat zij sneller zekerheid krijgen over hun fiscale positie.

Meetbare gegevens

Prestatie-indicator	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Aantal zendingen zonder fouten	99%	100%	≥ 99%	≥ 99%

Toelichting

De Belastingdienst wil ervoor zorgen dat belastingplichtigen en toeslaggerechtigden de juiste berichten ontvangen. Grote stromen beschikkingen (aanslagen, toeslagen) worden voor verzending systematisch gecontroleerd op juistheid, volledigheid en inhoudelijke (fiscale) kwaliteit. Het gaat om tienduizenden verzendpartijen die goed zijn voor meer dan 100 miljoen poststukken.

2.2.2 Financiële Markten

A. Algemene doelstelling:

Randvoorwaarden te creëren die een integer en stabiel systeem bevorderen en er toe bijdragen dat de activiteiten van financiële instellingen gericht zijn op het leveren van betrouwbare dienstverlening aan burgers en bedrijven met acceptabele en transparante risico's, waarbij de kosten van overmatig risicovol gedrag niet worden afgewenteld op de belastingbetaler.

B. Rol en verantwoordelijkheid minister

Financiële markten en -instellingen vormen een onmisbare bouwsteen in het maatschappelijk verkeer. Een stabiel en adequaat financieel stelsel is nodig om de Nederlandse economie te laten functioneren, en daarmee onze welvaart en de economische vooruitgang te bevorderen. De kredietcrisis heeft laten zien hoe groot de systeemrisico's op de financiële markten kunnen zijn en welke impact dit kan hebben op de Nederlandse economie.

De minister van Financiën bevordert het goed functioneren van het financiële stelsel. De minister is verantwoordelijk voor de Nederlandse wetten en regels ten aanzien van de financiële markten, de institutionele structuur van het toezicht, en voor de besluitvorming over eventuele besteding van publieke middelen bij een crisis. Het daadwerkelijke toezicht op de financiële markten wordt uitgevoerd door De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

De randvoorwaarden die de minister stelt voor een integer en stabiel systeem hebben hun basis in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Hierin is de regelgeving en het toezicht geregeld die financiële instellingen stimuleert en verplicht om acceptabele en transparante risico's te nemen. En met deze regelgeving en dit toezicht wordt eraan bijgedragen dat consumenten met voldoende informatie en vertrouwen financiële producten kunnen afnemen.

Een van de lessen uit de crisis van de afgelopen jaren is dat sterk toezicht zowel op instellings- als ook op systeemniveau noodzakelijk is. De bedoeling is tevens hiermee de risico's voor de belastingbetaler zoveel mogelijk te beperken. Wanneer problemen echter niet meer op andere wijze kunnen worden opgelost dient de toezichthouder en uiteindelijk de minister tijdig en effectief in te grijpen bij financiële instellingen. Hiervoor is een passend instrumentarium beschikbaar.

De minister bevordert de educatie van de burger op financieel gebied, streeft naar een integer financieel stelsel met passende regelgeving in de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft) en is verantwoordelijk voor de ongestoorde voorziening van voldoende munten in circulatie.

C. Beleidswijzigingen

Breed gedragen is dat de financiële crisis heeft kunnen ontstaan door een veelvoud aan factoren die elkaar beïnvloedden en versterkten. De financiële crisis heeft duidelijk gemaakt dat een hervorming van de wet- en regelgeving in de financiële sector noodzakelijk is. In de G20, het

Beleidsartikelen

Bazels Comité voor banktoezicht en in Europa zijn hiertoe een grote hoeveelheid voorstellen gedaan, die grotendeels door middel van richtlijnen in nationale regelgeving worden geïmplementeerd.

Ook in eigen land deed de commissie de Wit onderzoek naar de oorzaken van de kredietcrisis en concludeerde dat het noodzakelijk is om de regelgeving aan te scherpen. Deze regelgeving zou bij voorkeur mondiaal of Europees moeten worden aangepast, maar indien mogelijk en nodig ook nationaal.

In het licht van de crisis en de aanbevelingen van de commissie heeft de minister een actieplan financiële sector opgesteld. Hierin is een aantal hervormingen opgenomen dat ook het komend jaar zijn beslag moet krijgen. Zo wordt de aansprakelijkheid van de toezichthouder beperkt, de bekostigingssystematiek van het financieel toezicht gewijzigd, de vakbekwaamheid van financieel dienstverleners beter geborgd en de kapitaals- en liquiditeitseisen van de financiële instellingen aangescherpt.

In de kern moeten financiële ondernemingen ten gevolge van de hervormingen meer solide, verantwoordelijk en transparant worden. Het toezicht moet worden versterkt en verbeterd. De overheid dient zich hiervoor actief in te zetten, om daarmee te borgen dat zij in de toekomst niet meer gedwongen zal zijn om met belastinggeld financiële ondernemingen te ondersteunen. De minister stuurt jaarlijks een wetgevingsbrief aan de Tweede Kamer, om aan te geven hoe ver de hervormingen zijn. In de wetgevingsbrief wordt aangegeven welke wet- en regelgeving op het programma staat, wat het meest urgent is en wordt een reactie gegeven op de wensen van de toezichthouders. Ook zal de minister halfjaarlijks de Tweede Kamer een update geven over de vorderingen op de aanbevelingen van de commissie de Wit. Er zal tevens een indicator zijn die de tijdigheid van het implementeren van richtlijnen meet en er zal een indicator komen die voor Nederlandse financiële instellingen de ontwikkeling van de hoeveelheid kernkapitaal meet.

Wat betreft de bestrijding van witwassen en van terrorismefinanciering (de Wwft) is Nederland in 2011 door de Financial Action Task Force geëvalueerd. Hieruit is een aantal aanbevelingen gekomen, die onder andere nopen tot een wetsvoorstel tot wijziging van de Wwft.

Invoering ex-ante gefinancierd depositogarantiestelsel

Het is de bedoeling dat in 2012 banken voor het eerst een bijdrage leveren aan de financiering van een ex-ante gefinancierd depositogarantiestelsel (DGS).

Transparantie

Markten en producten dienen inzichtelijker en begrijpelijker te worden voor de afnemers. Daarom gaan er meer transparantie-eisen gelden op diverse terreinen in 2012. Ook worden alternatieve beleggingsfondsen, kredietbeoordelaars en de over-the-counter derivatenhandel onder toezicht gesteld om de handel hierin transparanter te maken. Voor financiële instellingen zal in 2012 een wetsvoorstel komen om verder te gaan in bestaande «ken uw klant» procedures. Dit om de rol die financiële instellingen hebben in het financiële stelsel te versterken. Om advies aan de consument op het terrein van financiële producten en diensten te verbeteren zal in 2012 een wetsvoorstel komen om de eisen voor vakbekwaamheid van financiële dienstverleners op te schroeven.

Beleidsartikelen

Beloningsprincipes

In september 2011 komt de Monitoring Commissie Code Banken met haar bevindingen op het gebied van het beloningsbeleid van banken. Indien de naleving van de Code onder de maat blijkt te zijn, zal de minister niet schromen om spoedig wettelijke maatregelen te treffen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	- 7 898 419	- 3 130 575	64 244	60 524	59 844	59 199	59 089
waarvan garantieverplichtingen							
Garantie kredietfaciliteit AFM	- 15 000	- 18 000					
Garantieregeling bancaire leningen	- 8 102 903	- 3 193 999					
Garantie en waarborg NWB	- 6 769						
Uitgaven	228 478	81 424	64 244	60 524	59 844	59 199	59 089
Subsidies	1 905	1 852	1 594	1 217	1 214	1 215	1 216
Geldmuseum	1 256	1 030	780	780	780	780	780
CDFD	649	822	814	437	434	435	436
Bekostiging	72 308	15 344	15 950	14 937	14 937	14 937	14 937
Rechtspraak Financiële Markten	580	1 258	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Caribbean Financial Action Taskforce	31	32	32	32	32	32	32
Muntcirculatie	5 581	9 970	13 985	13 385	13 385	13 385	13 385
Afname munten in circulatie	65 736						
IASB	380	380	380	380	380	380	380
Boetes EC		3 704					
monitoring commissie code Verzekeraars			125				
monitoring commissie code Banken			140	140	140	140	140
monitoring commissie Corporate Governance			288				
Garanties	0	4 481					
Terugbet.fee gar.banc.leningen		4 481					
Leningen	93 219						
Voorfinanciering DNB (DGS)	93 219						
Oprachten	3 884	3 210	2 300	1 250	1 250	1 250	1 250
Platform CentiQ	3 884	3 210	2 300	1 250	1 250	1 250	1 250
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	57 162	56 537	44 400	43 120	42 443	41 797	41 686
Bijdrage toezicht AFM	28 666	30 167	26 384	25 749	25 471	25 208	25 165
Bijdrage toezicht DNB	28 496	26 370	18 016	17 371	16 972	16 589	16 521
Ontvangsten	412 754	487 007	242 739	184 753	184 753	7 677	7 677
Garanties	407 210	365 893	231 324	177 076	177 076		
feeopbrengsten gar. banc.leningen	407 210	365 893	231 324	177 076	177 076		
Leningen		89 481	3 738				
terugontv. voorfinanciering DNB (DGS)		89 481	3 738				
Bekostiging	2 276	4 140	5 184	5 184	5 184	5 184	5 184
ontvangsten muntwezen	2 276	4 140	5 184	5 184	5 184	5 184	5 184
toename munten in circulatie							
Overig	3 268	27 493	2 493	2 493	2 493	2 493	2 493

D2. Budgetflexibiliteit

Bijdrage toezicht AFM en DNB

De bijdrage van Financiën aan de toezichthouders AFM en DNB voor de kosten van toezicht is geregeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Alleen door wetswijziging kunnen de middelen anders besteed worden.

Overig

De minister van Financiën heeft een wettelijke betalingsverplichting voor de tuchtrechtspraak voor accountants op grond van artikel 21, eerste lid van de Wet tuchtrechtspraak accountants. Deze wet is halverwege 2009 in werking getreden. Voor CentiQ, het geldmuseum en het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) zijn privaatrechtelijke afspraken van toepassing.

E Toelichting op de financiële instrumenten

Subsidies Geldmuseum en CDFD

Subsidies aan Stichting Geld- en Bankmuseum en aan Stichting Centrum voor Arbeidsverhoudingen COAP Overheidspersoneel ten behoeve van het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD).

CentiQ

Het platform CentiQ, Wijzer in geldzaken heeft het vergroten van financiële kennis en vaardigheden in Nederland de afgelopen twee jaar met succes op de kaart gezet. Medio 2010 werd HKH Prinses Máxima der Nederlanden Erevoorzitter van het platform. Uitgangspunt voor de begroting van platform CentiQ, Wijzer in geldzaken is dat het ministerie van Financiën samen met een aantal spilpartners het platform gezamenlijk financiert. Het ministerie van Financiën is de initiatiefnemer en heeft daarom de eerste jaren relatief gezien meer bijgedragen dan de andere deelnemers (onder andere ministeries, ZBO's, branchevertegenwoordigers en een universiteit). Voor de komende jaren neemt de bijdrage van het ministerie van Financiën af. Voor de succesvolle continuering van het platform is het noodzakelijk dat er sprake is van een cofinanciering (partners en het ministerie van Financiën dragen ieder 50% bij). De bijdrage van de partners zal verdubbeld worden door het ministerie van Financiën tot een maximale bijdrage van € 1,25 mln. per jaar.

Rechtspraak Financiële Markten (accountantskamer)

De Accountantskamer beoordeelt klachten over gedragingen van accountants bij hun beroepsmatig handelen. Het gaat dan om gedragingen van de accountant in strijd met de wet of de gedrags- en beroepsregels en om gedragingen van de accountant in strijd met het belang van een goede uitoefening van het accountantsberoep. In een tuchtprocedure staat het belang van een goede beroepsuitoefening voorop. Een tuchtprocedure beoogt bij te dragen aan het (herstel van) vertrouwen van het publiek in de beroepsuitoefening van accountants.

Caribbean Financial Action Taskforce

Deze uitgave betreft een bijdrage in de kosten van een regionale organisatie die in het Caribische gebied witwassen en het financieren van terroristen bestrijdt. Nederland betaalt mee uit hoofde van de overzeese gebiedsdelen van het Koninkrijk der Nederlanden.

Beleidsartikelen

De monitoring commissies Code Banken, Verzekeraars en Corporate Governance

De drie monitoring commissies houden toezicht op de naleving van respectievelijk de Code Banken, Verzekeraars en de Corporate Governance op basis van het «pas toe of leg uit»-beginsel.

Muntcirculatie

Muntcirculatie bestaat uit uitgaven die betrekking hebben op de muntproductie en de vergoeding van de kosten van het Nationaal Analysecentrum voor Munten. De muntproductie in de jaren 2012 en verder is afhankelijk van de ontwikkelingen in de muntvraag.

Munten in circulatie

Het in omloop brengen van reguliere euromunten leidt tot ontvangsten voor de Staat en tegelijkertijd tot een schuld aan het publiek. Wanneer er meer munten in omloop worden gebracht dan dat er uit omloop terugkomen, neemt het aantal munten in circulatie toe. Deze toename leidt tot een netto ontvangst omdat de nominale waarde van de munten wordt ontvangen door de Staat. Wanneer er minder munten in omloop worden gebracht dan dat er uit omloop terugkomen, leidt dit tot een afname van munten in circulatie en tot een netto uitgave, omdat de nominale waarde wordt terugbetaald. Met de invoering van de euro deed ook de migratie van deze munten haar intrede. De realisaties van voorgaande jaren laten een wisselend beeld zien met zowel positieve als negatieve resultaten. Om deze reden wordt een stelpost van nul opgenomen voor zowel de ontvangst als de uitgave aan munten in circulatie.

IASB

Jaarlijks betaalt Financiën een contributie aan het International Accounting Standards Board (IASB).

Bijdrage toezicht AFM en DNB

De bijdrage van Financiën aan de toezichthouders AFM en DNB voor de kosten van toezicht is geregeld in de Wet op het financieel toezicht. De Staat neemt, naast een aantal specifieke werkzaamheden van de toezichthouders, in het algemeen de financiering van repressievehandhavingsactiviteiten voor zijn rekening. De afgelopen jaren is de overheidsbijdrage sterk toegenomen. Het is de bedoeling om de hoogte ervan terug te brengen naar het niveau van voor het uitbreken van de financiële crisis (2007: ongeveer € 40 mln.). Naar het zich laat aanzien, wordt in het najaar van 2011 een wetsvoorstel ter herziening van de bekostiging van het financieel toezicht ingediend bij de Tweede Kamer.

Ontvangsten

Feeopbrengsten

Als onderdeel van de exit-strategie wordt sinds 1 januari 2011 aan banken die onder de garantieregeling leningen hadden uitgegeven de mogelijkheid geboden gegarandeerde leningen terug te kopen. ABN AMRO bank heeft gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Als gevolg van de terugkoop heeft de Staat in 2011 een closing out fee ontvangen ad € 3,7 mln. Hiertegenover staat dat de in 2012 geraamde feeopbrengsten die samenhangen met de gegarandeerde leningen met € 24,4 mln. lager uitvallen.

Beleidsartikelen

Aflossing voorfinanciering DGS door DNB

DNB heeft in 2011 meer afgelost (€ 2,3 mln) dan wat oorspronkelijk in de begroting is geraamd. DNB heeft in werkelijkheid meer terug kunnen vragen van de banken, omdat het eigen vermogen van die banken is gestegen, waarmee ook voor 2011 de 5% grens voor die banken minder knellend werd. De Wft bepaalt namelijk dat banken per kalenderjaar maximaal 5% van hun eigen vermogen mogen bijdragen aan het DGS. Het restant zal door DNB in 2012 van de banken worden gevraagd. Doordat in 2011 meer is afgelost, is het restant van de voorfinanciering, dat in 2012 volledig zal worden afgelost met hetzelfde bedrag neerwaarts bijgesteld.

Ontvangsten muntwezen

De ontvangsten muntwezen hebben betrekking op de uitgifte van bijzondere euromunten, de afdracht van de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) aan de Staat, van de totale nominale waarde van uitgegeven muntsets, de bijzondere euromunten en van royalty's. Royalty's zijn vergoedingen die de Staat ontvangt voor dukaten die KNM produceert en verkoopt. De ontvangsten muntwezen hebben tevens betrekking op verkocht metaalschroot: dit betreft metaal van vernietigde euromunten die als gevolg van beschadiging niet meer bruikbaar zijn voor de circulatie.

2.2.3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

A: Algemene beleidsdoelstelling

Optimaal financieel resultaat bij de realisatie van publieke doelen bij investeren in en verwerven, afstoten en beheren van de financiële en materiële activa van de Staat.

B: Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën ziet in algemene zin toe op een verantwoorde en doelmatige besteding van overheidsmiddelen. De publieke doelstellingen worden met inzet van zo min mogelijk (financiële) middelen gerealiseerd of gegeven de hoeveelheid middelen wordt een zo hoog mogelijke kwaliteit nagestreefd. Bedrijfseconomische expertise wordt ingezet bij staatsdeelnemingen, complexe investeringsprojecten en transacties van de rijksoverheid en publiek-private investeringen (PPI) in Nederland.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor:

- een optimaal financieel resultaat bij het beheren, aangaan en afstoten van staatsdeelnemingen met inachtneming van de betrokken publieke belangen;
- het toetsen van en adviseren over bedrijfseconomische doelmatigheid bij het realiseren van publieke investeringsprojecten die in samenwerking met de markt worden verwezenlijkt, zodat vakdepartementen in staat worden gesteld de projecten binnen budget, op tijd en met de gewenste kwaliteit te realiseren; voorbeelden van deze projecten zijn DBFM(O)-projecten, complexe investeringsprojecten, verdelen van schaarse vergunningen en beheer, ontwikkeling en aan- en verkoop van overtollige gronden;
- het beheren en afwickelen van de tijdelijke overheidsinvesteringen in de gesteunde financiële instellingen;
- het beheren van de Illiquid Asset Back-up Facility binnen de contractvoorwaarden;
- zwaarwegende en principiële beslissingen (o.a. exitstrategie en beloningsbeleid) van de NLFI.

De minister van Financiën heeft een aantal instrumenten tot zijn beschikking, die kunnen worden ingezet voor de invulling van zijn verantwoordelijkheid:

- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Comptabiliteitswet en als aandeelhouder op basis van Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de statuten van de onderneming;
- de gedragsregels uit de Corporate Governance Code;
- bedrijfseconomische, juridische en corporate governance-expertise en kennis en kunde op het gebied van projectfinanciering en risicomanagement;
- structureel en incidenteel overleg met bestuurders en commissarissen van de staatsdeelnemingen;
- overleg met betrokken vakdepartementen over de mate waarin en de wijze waarop de relevante publieke belangen worden geborgd;
- PPS-code: de beheercode binnen de rijksoverheid gericht op een doelmatige en rechtmatige inzet van het instrument van publiek-private samenwerking bij de realisatie en de exploitatie van (met name meerjarige) investeringsprojecten;

Beleidsartikelen

- Wet Stichting Administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLF)

Bovenstaande instrumenten zijn verschillend van aard. De bevoegdheden die voortvloeien uit het Burgerlijk Wetboek en Comptabiliteitswet vormen de basis van de (formele) zeggenschap. De overige instrumenten hebben een meer informeel karakter, zijn richtinggevend (zoals de Corporate Governance Code) of dienen als randvoorwaarde om de invulling te kunnen geven aan de beleidsdoelstelling (zoals de beschikbaarheid over en/of toegang tot de benodigde kennis).

De minister beoogt jaarlijks de effecten van zijn aandeelhouderschap in de reguliere staatsdeelnemingen te kunnen meten. Hiervoor zijn de volgende meetbare indicatoren en streefwaarden opgenomen:

Indicator ¹	2012	2013	2014	2015	2016
Percentage deelnemingen dat de Corporate Governance Code «comply-or-explain» toepast	100%	100%	100%	100%	100%
Percentage van deelnemingen dat minimaal een C-rating heeft conform de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI)	100%	100%	100%	100%	100%
Percentage deelnemingen waarvan het beloningsbeleid conform de methodiek² is vastgesteld	100%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Percentage van deelnemingen met dividend pay-out ratio³ van ten minste 40%	80%	90%	90%	90%	90%
Percentage van deelnemingen met een met een minimum return on equity (RoE) van 8%	65%	70%	80%	80%	80%

¹ Deelnemingen met volwaardige bedrijfsactiviteiten en waarvan het aandeelhouderschap in het beheer is van de minister van Financiën zijn meegenomen in de kengetallen. Voor beloningsbeleid zijn Thales en KLM buiten beschouwing gelaten vanwege de beperkte toepasbaarheid van de methodiek.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 28 479, nr. 39.

³ Niet voor alle staatsdeelnemingen geldt een uitbetaling van dividend middels een vooraf vastgesteld dividend pay-out ratio.

Vanwege de publieke verantwoordelijkheid van de Staat bestaan de doelstellingen voor een staatsdeelneming niet uitsluitend uit het behalen van bedrijfseconomische voordelen. Echter, publieke belangen zijn vaak niet in een kwantitatief meetbare prestatie-indicator te vertalen, zeker niet voor alle staatsdeelnemingen gezamenlijk. De bedrijfseconomische doelen zijn dit veelal wel, maar liggen niet altijd binnen de directe invloedssfeer van de staat als aandeelhouder. Bovenstaande indicatoren zijn meetbaar en liggen (min of meer) binnen de directe invloedssfeer van de Staat als aandeelhouder.

Om de doelmatige contractkeuze te meten is het aantal goed uitgevoerde Public Private Comparators (PPC) een indicator. Een PPC bevat een kostenvergelijking, waarbij de realisatie van een project in een DBFM(O)-variant wordt vergeleken met de realisatie van hetzelfde project in een traditionele variant. Over het toepassen van de PPC zijn afspraken gemaakt binnen het Rijk:

Kengetal	2012	2013	2014	2015	2016
Percentage van projecten binnen het Rijk (infrastructuur, Rijkshuisvesting, Defensie) waar een PPC voor is uitgevoerd zoals afspraken voorschrijven	100%	100%	100%	100%	100%
Percentage PPC's met meerwaarde voor DBFM(O) waarvoor «comply-or-explain» is toegepast	100%	100%	100%	100%	100%
Aantal PPC's met meerwaarde voor DBFM(O) waarvoor gekozen is voor DBFM(O)	80%	90%	90%	90%	90%

Bron: Vakdepartementen; vakdepartementen geven aan als ze een PPC hebben uitgevoerd en wat de uitkomst is. Op basis van deze informatie komt

de tabel tot stand. De voortgang en prestaties op het gebied van DBFM(O) worden uitvoeriger beschreven in de tweejaarlijkse DBFM(O) voortgangsrapportage aan de Tweede Kamer.

C: Beleidswijzigingen

In de nieuwe Kabinetsvisie op DBFM(O) [Kamerstuknummer 28 753-23] heeft het kabinet de voordelen van DBFM(O) optimaal te benutten en DBFM(O) bij zoveel mogelijk projecten toe te passen. Het Rijk zal daarom in principe voor DBFM(O) kiezen indien dit meerwaarde oplevert. Het wil door versterkte inzet van DBFM(O) meer kwaliteit voor minder geld realiseren bij de aanleg, het onderhoud en het beheer van met name gebouwen, zoals rijkskantoren, kazernes en gevangenissen; infrastructuur zoals wegen en spoor en «natte» infrastructuur zoals sluizen en kanalen. De minister van Financiën zal als systeemverantwoordelijke voor DBFM(O) toetsen op transparante besluitvorming over en toepassing van DBFM(O) door de vakdepartementen binnen de kaders.

Tevens heeft de minister voortbordurend op de kansspelbrief van maart 2011 toegezegd te onderzoeken of de huidige betrokkenheid van de Staat als pseudo-aandeelhouder nog langer geschikt is voor Holland Casino en Staatsloterij.

Daarnaast zal de verantwoordelijkheid van het aandeelhouderschap in ABN AMRO en ASR Nederland overgedragen worden aan de Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen. Deze overdracht, die bij wet is geregeld, vond plaats op aandringen van de Tweede Kamer en beoogt de politieke invloed op het aandeelhouderschap te minimaliseren.

In juni 2010 heeft ING de verkoop van ING Direct US aangekondigd. De Tweede Kamer is geïnformeerd over de gevolgen van de verkoop van ING Direct US voor de Illiquid Assets Back-up Faciliteit (Kamerstukken II, 2010–2011, 31 371, nr. 362). Voor de kasstromen in 2011 zijn er voornamelijk geen gevolgen. Met ingang van 2012 zal naar verwachting het aantal kasstromen met één worden uitgebreid.

Het betreft een vergoeding die de Staat van ING ontvangt voor het omzetten van de kasstromen naar een verhandelbare lening die in de repo kan worden gebruikt (Kamerstukken II, 2010–2011, 31 371, nr. 362). In een volgende (suppletore) begroting, als er meer duidelijkheid is over het precieze moment waarop de afspraken in werking treden, zal de raming voor de IABF worden uitgebreid met een raming voor de vergoeding. Het precieze moment is afhankelijk van de juridische afwikkeling van de verkoop van ING Direct US.

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	- 27 774 350	911 618	296 620	325 618	303 617	264 617	217 618
waarvan betalingsverplichting:							
Verplichting tweede herkapitalisatie ABN AMRO	1 031 000						
Meerjarenverplichting aan ING	1 618 794	274 000	282 000	311 000	289 000	250 000	203 000
Verplichting superdividend naar Prorail	1 400 000						
Verplichting kapitaalstorting Tennet		600 000					
waarvan garantieverplichting:							

Beleidsartikelen

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen counter indemnity	- 32 611 091						
Uitgaven	6 833 293	3 396 218	2 377 720	1 899 218	1 633 217	1 463 217	1 249 218
Vermogensverschaffing							
Kapitaaluitbreiding TenneT		300 000	300 000				
Uitkering superdividend NS	1 400 000						
Tweede herkapitalisatie ABN AMRO	928 000						
Kapitaalstorting couponbetaling MCN	103 000						
Bekostiging/bijdrage							
PPS	6						
NLFI (voorheen STAK)		5 500	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Lening							
Management fee IABF	46 592	39 000	32 000	29 000	24 000	19 000	16 000
Funding fee IABF	4 345 040	3 018 000	2 030 000	1 855 000	1 594 000	1 429 000	1 218 000
Garantie							
Regeling Bijzondere Financiering		1 600	1 100	600	600	600	600
Dotatie begrotingsreserve TenneT	1 644	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800
Overig							
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	9 011	27 318	4 820	4 818	4 817	4 817	4 818
Ontvangsten	7 970 200	10 192 203	7 891 115	3 157 515	2 344 015	2 091 901	1 971 460
Vermogensonttrekking							
Opbrengst onttrekking vermogenstitels	154 600						
Dividend staatsdeelnemingen	617 686	377 060	216 460	246 860	247 360	247 360	347 360
Winstafdracht DNB	1 658 738	1 119 000	549 000	492 000	338 000	281 000	281 000
Afdrachten Holland Casino	9 839	0	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Afdrachten Staatsloterij	108 395	90 000	100 000	96 000	96 000	90 000	90 000
Opbrengst verkoop vermogenstitels	355						
Dividend financiële instellingen	6 410	200 239	419 000	394 000			
Bekostiging							
NLFI (voorheen STAK)		3 150	4 300	4 300	4 300	4 300	4 300
Leningen							
Verwachte portefeuille ontvangsten IABF	4 058 123	2 788 000	1 839 000	1 680 000	1 453 000	1 313 000	1 122 000
Garantie fee IABF	102 502	85 000	71 000	65 000	52 000	43 000	36 000
Additionele fee IABF	77 067	56 000	46 000	42 000	35 000	28 000	22 000
Additionele garantie fee IABF	153 939	128 000	106 000	97 000	78 000	64 000	54 000
Rente en aflossing div. leningen	67 007	62 999					
Aflossing kapitaalversterkingen ING, Aegon en SNS Reaal	500 000	3 500 000	3 000 000				
Couponbetaling en/of boetebetaling kapitaalversterking ING, Aegon en SNS Reaal	154 715	1 750 000	1 500 000				
Renteontvangsten Mandatory Convertible Note	103 000						
Garantie							
Regeling Bijzondere Financiering	258						
Premie-ontvangsten garantie Tennet	1 644	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800
Premie-inkomsten Capital Relief Instrument	165 482						
Premie-inkomsten counter indemnity	25 555	25 555	25 555	25 555	25 555	6 441	
Overig							
Terug te vorderen uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	4 884	2 400					

D2: Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit van de uitgaven is zeer beperkt. Het overgrote deel van de gebudgetteerde uitgaven is juridisch verplicht. Hier liggen contracten aan ten grondslag. Voorbeelden hiervan zijn de contracten die ten grondslag liggen aan de kapitaalstorting in TenneT en de contracten die tussen de staat en ING zijn afgesloten in het kader van de Illiquid Back-up faciliteit.

E: Toelichting op de instrumenten

Vermogensverschaffing

In 2011 is de staat de verplichting aangegaan om het kapitaal van TenneT uit te breiden met in totaal € 600 mln. Van deze € 600 mln. wordt € 300 mln. in 2012 gestort.

Vermogensonttrekking

De vermogensonttrekkingen zien op het onttrekken van vermogen – in de vorm van dividend – aan de bij de minister van Financiën onder beheer staande staatsdeelnemingen. De geraamde bedragen zien op de reguliere staatsdeelnemingen zoals Holland Casino, de NS, Schiphol en de tijdelijke deelneming in ABN AMRO.

Bekostiging

De stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen – een rechtspersoon met een wettelijke taak – is in juli 2011 opgericht. De netto-kosten om uitvoering te geven aan deze wettelijke taak zijn € 1,7 mln.

Lening

De back-up faciliteit is een constructie gedefinieerd rond kasstromen. In de transactie was initieel sprake van vier kasstromen. De Staat heeft 80% van het risico op de Alt-A portefeuille van ING overgenomen en ontvangt van ING 80% van alle kasstromen die binnenkomen op de portefeuille. Daarnaast ontvangt de Staat een garantiefee. Voor 20% van de portefeuille is het risico op de balans van ING gebleven. De Staat betaalt een funding fee en een management fee aan ING. In oktober 2009 is een additionele betaling overeengekomen tussen de Staat en ING, waardoor twee extra kasstromen zijn toegevoegd¹. De extra betalingen komen overeen met een verhoging van de garantiefee met 0,826 procentpunt en een verlaging van de rentecomponent van de funding fee met 0,5 procentpunt. De management fee en de (extra) garantie fee worden jaarlijks berekend over de resterende omvang van de portefeuille. De overige kasstromen zijn maandelijkse betalingen. Iedere dollar die in 2012 wordt ontvangen wordt naar verwachting gebruikt om de verplichting aan ING versneld af te bouwen.

Garantie

Onder het instrument garanties staan de regeling BF, de garantie aan de Stichting Beheer Doelgelden en de counter indemnity.

Onder de regeling BF – die wordt afbeheerd – staan nog een paar kredieten uit, die mogelijk tot schade kunnen leiden. Hiervoor is € 1,1 mln. geraamd.

De Staat heeft in 2010 een garantie verstrekt van maximaal € 300 mln. ten behoeve van de Stichting Beheer Doelgelden tegen een marktconforme

Beleidsartikelen

vergoeding¹. Mede hierdoor heeft TenneT Holding de financiering rondgekregen voor de overname van Transpower. De jaarlijkse, marktconforme premie die de staat ontvangt, wordt afgestort in een begrotingsreserve.

Er zijn wederzijdse aansprakelijkheden ontstaan door de afsplitsing van HBU (Newbank) uit het oude ABN AMRO, nu RBS N.V. genaamd. Indien RBS N.V. in default raakt, kunnen crediteuren onder specifieke voorwaarden tot maximaal € 950 mln. claimen bij HBU, hiervoor heeft ABN AMRO een vrijwaring afgegeven. Aangezien ABN AMRO het risico van uitbetaling niet zelf kan lopen, is er een counter indemnity door de Staat afgegeven. Voor deze garantie ontvangt de staat een premie van € 25,6 mln. op jaarbasis.

---

¹ Kamerstukken II 2009/2010, 28 165, nr. 104

2.2.4 Internationale Financiële Betrekkingen

A. Doelstelling

Een bijdrage leveren aan een gezond en welvarend Europa en een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Nederlandse economie wordt door zijn openheid en relatief beperkte grootte sterk beïnvloed door economische ontwikkelingen van de handelspartners waaronder de lidstaten van de Europese Unie. Verreweg het grootste deel van de Nederlandse export en import gaat naar of komt uit andere Europese landen. Een sterke Europese economie heeft daarmee een directe weerslag op de Nederlandse economie. Mede om die reden is Nederland gebaat bij een gezonde financieel economische ontwikkeling en een stabiele budgettaire en monetaire ontwikkeling in de Europese Unie en haar lidstaten, waarbij ook de financiële stabiliteit binnen de eurozone gewaarborgd is. De minister van Financiën speelt in Nederland op dit gebied een belangrijke rol en maakt daarbij gebruik van een aantal instrumenten.

Ten behoeve van de preventie van financiële instabiliteit neemt de minister actief deel aan multilateraal toezicht ter bevordering van de begrotingsdiscipline van lidstaten van de EU en een stabiele macro-economische omgeving in de EMU. Hieronder valt ook de uitwerking van de afspraken omtrent de versterking van de economische beleidscoördinatie in de EU en de EMU, zoals door een versterkt Stabiliteits- en Groeipact, een procedure voor economische onevenwichtigheden, en een richtlijn voor nationale begrotingsraamwerken. Verder neemt de minister van Financiën besluiten over het Nederlandse oordeel over aanvragen voor het Exchange Rate Mechanism (ERM-II) en voor euro-invoering, en draagt de minister van Financiën het Nederlandse standpunt over de EU begroting en het Meerjarig Financieel Kader van de EU uit.

De minister van Financiën draagt bij aan de totstandkoming van stabilisatiemechanismen zoals het EFSF en het ESM ten behoeve van het bewaken van de financiële stabiliteit, ook in financieel-economisch moeilijke tijden. Dit doet de minister door actief deel te nemen aan Europese overleggen zoals de Eurogroep en Ecofin en door een intensieve lobby bij Europese partners.

Internationale financiële instellingen beïnvloeden internationale financieel-economische ontwikkelingen, bijvoorbeeld door financieel-economische beleidssurveillance, en door de rol als financieel vangnet in geval van een crisis. Goed beleid van deze instellingen draagt daarom bij aan een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling en de ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden. De minister draagt hieraan bij door toezicht te houden op de uitvoering van de taken van de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) en hun financiële soliditeit. Daarnaast levert de inbreng van de minister bij discussies in internationale fora zoals de Ecofin, Eurogroep, Working Party 3 (van de OESO) en discussies bij de G20, het Internationaal Monetair Fonds, de Wereldbank en andere IFI's een bijdrage aan de beïnvloeding van de internationale beleidsdiscussie en beleidsrespons.

C. Beleidswijzigingen

In internationaal verband worden maatregelen getroffen om de wereld-economie minder gevoelig te maken voor financieel economische crisissen en te zorgen dat de gevolgen, mocht een dergelijke crisis toch plaatsvinden, zo beperkt mogelijk blijven. Hierbij zal de discussie over het versterken van het internationaal monetair systeem, op gang gekomen in 2011, een centrale plaats innemen. Daarnaast zal het versterken van de rol van de Internationale Financiële Instellingen bij crisispreventie en het vormen van een vangnet voor landen die in ernstige problemen dreigen te raken voortgezet worden. De minister van Financiën heeft hier voor Nederland als bewaker van de financiële belangen van de Nederlandse overheid en burger een centrale rol in. Ook wordt in 2012 gestart met de onderhandelingen over de IMF quotaformule. Een adequate Nederlandse representatie wordt hierbij van groot belang geacht.

Op Europees vlak zal er in 2012 ook substantiële aandacht zijn voor het herstellen en bewaken van de financiële stabiliteit van de eurozone. De Europese schuldencrisis heeft aanleiding gegeven tot wijziging en uitbreiding van afspraken omtrent economische beleidscoördinatie (o.a. versterkt Stabiliteits- en Groeipact). Gekoppeld hieraan is aandacht voor de lopende steunprogramma's voor Griekenland, Ierland en Portugal, het EFSF en de afronding van de oprichting van het permanente noodmechanisme ESM in 2013. De minister van Financiën neemt namens Nederland deel aan discussies en besluitvorming op ministerieel niveau in Eurogroep en Ecofin verband over deze onderwerpen. Eurogroep en Ecofin vergaderingen vinden in beginsel iedere maand plaats. Tijdens de bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de eurozone van 21 juli 2011 is overeenstemming bereikt over een nieuw pakket voor Griekenland, aanpassingen van de huidige leningvoorwaarden voor Griekenland, Ierland en Portugal en is besloten het EFSF (en parallel daarmee het ESM) toe te staan nieuwe instrumenten in te zetten. De budgettaire gevolgen van de wijzigingen zijn nog niet in de huidige begroting verwerkt omdat in Brussel de exacte vormgeving van de maatregelen nog uitgewerkt wordt. In de Miljoenennota wordt dit nader toegelicht.

Daarnaast zal in 2012 de minister van Financiën, tezamen met de minister president en de minister van Buitenlandse Zaken, zich inzetten voor een voor Nederland gunstige afronding van de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader van de EU door pro actieve lobby. Conform het Regeerakkoord zal Nederland zich inzetten voor een substantiële vermindering van de afdrachten aan de EU. Nederland streeft naar een sobere en effectieve begroting waarin duidelijke prioriteiten worden gesteld en waarbij de afdrachten evenwichtiger en transparanter worden verdeeld.

D1. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	40 449 218	35 249 115	344 086	40 333 568	1 070 794	289 505	286 897
waarvan garantieverplichtingen:							
Deelneming multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen	35 744 164	34 517 745	288 191	35 757 568	289 505	289 505	286 897
Garantie aan DNB inzake IMF deelname	277 118	223 300	174 746	180 123	176 060	176 060	173 452
Garantie DNB inzake BIS	5 416 546	4 142 000	113 445	113 445	113 445	113 445	113 445
Kredieten EU-betalingsbalanssteun	0	113 445					
EFSF	1 232 500						
EFSM	25 872 000	30 039 000					
ESM	2 946 000			35 464 000			
Uitgaven	1 304 504	2 528 805	1 249 472	1 123 415	1 174 822	1 268 190	1 148 586
Deelneming multilaterale (ontwikkelings)banken en -fondsen							
Multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen	55 897	337 205	158 472	33 215	259 622	352 990	233 386
EFSF	1 054	600					
ESM				915 200	915 200	915 200	915 200
Lening							
Griekenland	1 247 553	2 191 000	1 091 000	175 000			
Ontvangsten	39 495	110 621	183 036	226 480	307 418	591 665	913 672
Deelneming multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen							
Ontvangsten IFI's	9 611	9 621	9 036	8 480	4 418	665	672
Lening							
Aflossing lening Griekenland					42 000	318 000	669 000
Rente ontvangsten lening Griekenland	23 646	90 000	169 000	217 000	261 000	273 000	244 000
Service fee ontvangsten lening Griekenland	6 238	11 000	5 000	1 000			

D2. Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit van de uitgaven is beperkt aangezien deze veelal afkomstig zijn uit meerjarige internationale en Europese verplichtingen.

E. Toelichting op de instrumenten

Met het oog op de financiële stabiliteit van de eurozone en Nederland zijn verschillende maatregelen genomen, waaronder de leningen aan Griekenland en de stabilisatiemechanismen EFSF en ESM. Het Nederlandse aandeel in het programma zoals dat in mei 2010 overeengekomen is bedraagt € 4,7 mld. Onder dit programma wordt voor 2012 geraamd dat circa € 1,1 mld. aan leningen verstrekt zal worden aan Griekenland. Voor 2012 wordt geraamd dat er op de leningen in totaal € 174 mln. aan betalingen ontvangen zal worden van Griekenland.

Mogelijk wordt het deel van de bilaterale leningen aan Griekenland dat nog niet is uitgekeerd uit het EFSF verstrekt. Hierover lopen momenteel besprekingen in Brussel.

De minister van Financiën vertegenwoordigt de Nederlandse belangen bij de totstandkoming van stabilisatiemechanismen zoals het EFSF en het ESM ten behoeve van het bewaken van de financiële stabiliteit, ook in financieel-economisch moeilijke tijden. Daarnaast vertegenwoordigt de

Beleidsartikelen

minister van Financiën de Nederlandse belangen bij het tot stand komen van leningen aan Griekenland. Dit doet de minister door actief deel te nemen aan Europese overleggen zoals de Eurogroep en Ecofin en door een intensieve lobby bij Europese partners.

Het overige deel van de raming voor garantieverplichtingen heeft betrekking op het zogenaamde garanti kapitaal van de internationale financiële instellingen (het deel van de verplichting dat waarschijnlijk niet tot betaling komt, het «callable capital»), op garantie-overeenkomsten tussen de Staat en DNB (onder meer de Nederlandse deelneming in IMF) en deelneming in de door de BIS te verstrekken kredietfaciliteiten.

Daarnaast draagt Nederland in het kader van de ontwikkelingssamenwerking via algemene bijdragen bij aan multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen. Deze bijdragen zijn direct na ondertekening meerjarig en onvoorwaardelijk verschuldigd. Voor een deel van de verplichtingen- en uitgavenramingen geldt dat door wisselkoersinvloeden de realisaties kunnen afwijken van de ramingen; dit deel van de realisaties is daarmee niet beleidsmatig te beïnvloeden.

2.2.5 Exportkredietverzekeringen en investeringsgaranties

A. Doelstelling

Het bieden van mogelijkheden voor verzekering van betalingsrisico's die zijn verbonden aan export en investeringen in het buitenland, in aanvulling op de markt, en het creëren en handhaven van een gelijkwaardig speelveld voor bedrijven op dit vlak.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Op basis van de Kaderwet Financiële Verstrekkingen Financiën biedt de Nederlandse Staat, ter aanvulling op de private markt, faciliteiten aan waarmee Nederlandse ondernemers en hun financiers betalingsrisico's kunnen afdekken bij de Staat. Door middel van onder andere exportkrediet- en investeringsverzekeringen (de «EKV-faciliteit») wordt het concurrentievermogen van het Nederlandse bedrijfsleven bevorderd, zodat Nederlandse bedrijven grote en middellang of langlopend gefinancierde exportorders kunnen verwerven, hetgeen een positief effect heeft op de werkgelegenheid.

Sinds de stelselwijziging die op 1 januari in 2010 in werking is getreden, treedt de Staat op als verzekeraar en voert Atradius Dutch State Business N.V. de EKV-faciliteit uit, op naam en voor rekening en risico van de Staat. De Minister van Financiën is budgetverantwoordelijk. De Minister van Financiën is, samen met de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, beleidsverantwoordelijk voor het verstrekken van de verzekeringen.

Om te bevorderen dat Nederlandse exporteurs en hun financiers internationaal onder gelijke voorwaarden kunnen concurreren, wordt door Nederland in internationaal overleg gewerkt aan een gelijk speelveld op het gebied van de exportfinancieringssteun die door overheden wordt verleend. Zo worden in OESO- en EU-verband afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder exportkredietverzekeringen mogen worden verstrekt, zoals minimum premies, maximale looptijden, het gebruik van ontwikkelingshulpgelden als instrument voor exportbevordering, maatschappelijk verantwoord ondernemen en verantwoord leenbeleid. De OESO en de EU proberen op hun beurt te overleggen met niet-lidstaten over beperking van de overheidssteun.

Om inzicht te krijgen in de concurrentiepositie van de Nederlandse exportkredietverzekeringfaciliteit, wordt door het Ministerie van Financiën jaarlijks een vergelijkend onderzoek uitgevoerd tussen de Nederlandse faciliteit en faciliteiten in een aantal voor de concurrentie relevante landen (de zogenaamde «benchmark»).

Ook wordt de doorlooptijd van verzekeringsaanvragen gemeten; het streven is deze termijn verder te verkorten zonder de kwaliteit van de beoordeling tekort te doen.

In dagen	Realisatie 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Behandelduur	39	34	34	34	34	34
informatievraag	33	14	14	14	14	14
Totale doorlooptijd	72	48	48	48	48	48

Beleidsartikelen

Verder wordt het aanbod aan EKV- producten regelmatig herzien, om beter aan te sluiten bij de behoeften van exporteurs en de wijzigingen in het marktaanbod.

Internationaal is afgesproken dat exportkredietverzekeringfaciliteiten over een langere periode kostendekkend moeten zijn, om concurrentievervalsing en daardoor marktverstoring te voorkomen. Dat betekent dat op lange termijn de premie-inkomsten voldoende moeten zijn om de uitvoeringskosten van de EKV-faciliteit en de schade-uitkeringen die niet teruggevorderd kunnen worden te dekken. De kostendekkendheid wordt door het Ministerie van Financiën gemeten middels het model voor Bedrijfseconomische Resultaatbepaling (BERB). Daaruit blijkt dat de Nederlandse EKV- faciliteit over de periode 1999 t/m 2010 een positief resultaat van € 123 mln. heeft geboekt.

Ook op het risicoprofiel van de bestaande EKV-portefeuille en van nieuwe aanvragen wordt door het Ministerie van Financiën nauwlettend toezicht gehouden, door middel van een Risk Management Framework, zodat onverantwoord grote schades worden voorkomen.

C. Beleidswijzigingen

Er zijn voornamelijk geen grote beleidswijzigingen voorzien in 2012. Diverse maatregelen die in 2010 en 2011 zijn genomen om exportkredietverzekeringen toegankelijker te maken zullen ook doorwerken in 2012.

Om de mogelijkheden voor het verzekeren van export door het Nederlandse midden- en kleinbedrijf te verbeteren, is in 2011 de MKB-exportversneller gelanceerd. Door eenvoudigere aanvraagprocedures is de exportkredietverzekeringfaciliteit toegankelijker gemaakt voor het MKB.

Voorts is besloten om de werkkapitaaldekking te verlengen zonder einddatum. Deze verzekering is tijdens de financiële crisis ingesteld om voorfinanciering door exporteurs te vergemakkelijken. Ook is de exportkredietgarantiefaciliteit verlengd tot en met 2012. Meer informatie over deze faciliteiten staat in de brief aan de Kamer van 10 november 2010 (kamerstuk 31 371, nr 354).

Verder wordt, als gevolg van internationale afspraken over minimumpremies, per september 2011 een nieuw premiestelsel ingevoerd. Daarbij worden niet alleen minimumpremies afgesproken voor politieke (landen) risico's, maar ook voor commerciële risico's. Door deze afspraken wordt het internationale speelveld voor exporteurs gelijkwaardiger.

Ook zullen in 2012 in internationaal verband de werkzaamheden worden voortgezet voor verdere vergroening en verduurzaming van exportkredietverzekeringfaciliteiten.

D1. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	1 160 583	11 948 662	10 616 386	10 616 386	10 616 386	10 616 386	10 616 386
waarvan garantieverplichtingen:	1 144 995	11 936 056	10 603 780	10 603 780	10 603 780	10 603 780	10 603 780
Reguliere EKV	1 198 639	11 332 276	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Investeringsverzekeringen	- 49 220	453 780	453 780	453 780	453 780	453 780	453 780
MIGA	0	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Omzetpolissen	- 4 424						
Uitgaven	92 479	153 106	133 106	133 106	153 106	153 106	153 106
Exportkredietverzekering							
Schade-uitkering EKV	76 137	140 000	120 000	120 000	140 000	140 000	140 000
Schade-uitkering investeringsverzekeringen	0	500	500	500	500	500	500
Schade-uitkering MIGA	0						
Schade-uitkering Omzetpolissen	218						
Uitgaven Seno-Gom	5 912						
Bekostiging							
Kostenvergoeding Atradius DSB	10 212	12 606	12 606	12 606	12 606	12 606	12 606
Ontvangsten	158 374	104 050	104 550	94 050	69 750	69 750	69 750
Premies EKV	25 382	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Premies investeringsverzekeringen	723	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250
Premies omzetpolissen	330						
Schaderestituties EKV	125 769	62 800	62 800	52 300	28 000	28 000	28 000
Ontvangsten Seno-Gom	5 912						
Overige ontvangsten	258		500	500	500	500	500

D2. Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit van de uitgaven is zeer beperkt. De geraamde schade-uitgaven hebben het karakter van een verzekering: het ontstaan en het moment van uitgave staan niet vast, maar in geval van schade is de Staat juridisch verplicht om uit te keren. De exportkredietverzekering is op de lange termijn kostendekkend; conform internationale afspraken zijn de premie-inkomsten op de lange termijn voldoende om de uitgaven te dekken.

E. Toelichting op de instrumenten

In de begroting is het plafond opgenomen voor hoeveel de Staat jaarlijks aan nieuwe verplichtingen kan aangaan voor de exportkredietverzekering. Per 2012 is dit plafond verlaagd naar € 10 mld. per jaar.

Via deze verzekeringen worden Nederlandse exporteurs en hun financiers ondermeer gedekt voor het politieke en commerciële risico dat zij lopen bij middellange en langlopende exportcontracten naar landen met een hoog risico en/of buitenlandse afnemers met een hoog risicoprofiel. Dit instrument vergroot dus de mogelijkheden voor Nederlandse export. Voor zowel de inkomsten als de schade-uitkeringen, behorende bij dit instrument, geldt dat deze worden beïnvloed door externe factoren, zoals de vraag naar exportkredietverzekeringen door exporteurs en het betaalgedrag van debiteuren in derde landen. Tevens kan de Staat jaarlijks voor maximaal € 453 mln. aan verplichtingen aangaan voor nieuwe investeringsverzekeringen. Via deze verzekeringen

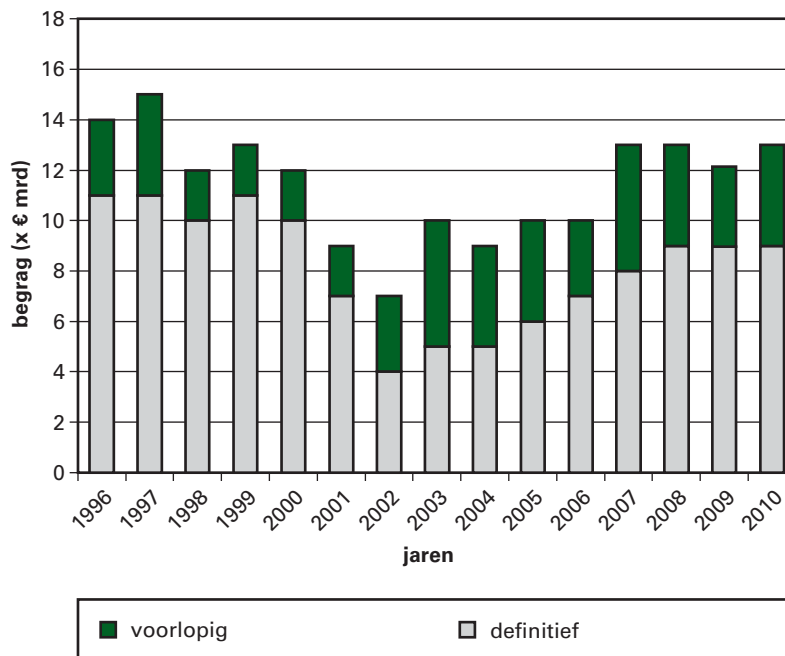

Beleidsartikelen

worden Nederlandse bedrijven die langdurig investeren in derde landen gedekt voor het politieke risico dat zij lopen in het land.

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling zien van het totaal door de Staat verzekerde bedrag in de afgelopen jaren: het totale uitstaande obligo. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen definitieve verzekeringen (polissen) en voorlopige verzekeringen (dekkingstoezeggingen).

Cumulatief uitstaand obligo

2.2.6 BTW-compensatiefonds

A. Algemene doelstelling:

Gemeenten, provincies en Wgr-plusregio's hebben de mogelijkheid om een evenwichtige keuze te maken tussen in- en uitbesteding. De BTW speelt hierin geen rol.

B. Rol en verantwoordelijkheid minister

Het BTW-compensatiefonds beoogt een eind te maken aan de factor BTW bij de afweging tussen uitbesteden en inbesteden. Dit krijgt vorm door betaalde BTW over niet-ondernemersactiviteiten terug te geven aan provincies, gemeenten en Wgr-plusregio's¹. Voorbeelden hiervan zijn (het uitbesteden van) taken als de inzameling van huisvuil, het onderhoud aan gebouwen, het straatbeheer, schoonmaakactiviteiten, archivering, ingenieurswerkzaamheden en groenbeheer.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor:

- verstrekken, verzamelen en controleren van de opgaafformulieren en het uitbetalen van de compensabele BTW;
- beheer van het BTW-compensatiefonds.

C. Beleidswijzigingen

In september 2010 is de beleidsdoorlichting van het BTW-compensatiefonds afgerond en aangeboden aan de Tweede Kamer. In dat rapport wordt een aantal aanbevelingen gegeven ter verbetering van de uitvoering van het BCF door de Belastingdienst. Dit heeft geleid tot de volgende beleidswijzigingen:

- de opzet van een centraal aanspreekpunt voor de gemeenten en provincies;
- instelling van een platform voor de behandelaars op de regiokantoren door de landelijk vaktechnisch coördinatoren waar casussen kunnen worden afgestemd en uitvoeringsbeleid kan worden getoetst;
- Jaarlijkse uitvoering van een kwaliteitstoetsing op toezicht ten behoeve van het BCF.

Met de aanbevelingen voor gedeeltelijke centralisering en versteviging van de vaktechniek wordt recht gedaan aan de vraag van de rechthebbers om verduidelijking en eenheid van beleid en uitvoering.

---

¹ bijzondere samenwerkingsverbanden op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (de voormalig kaderwetgebieden)

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel Budgettaire gevolgen van beleid (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	0	0	3 123 921	3 077 946	3 077 946	3 077 547	3 077 547
Uitgaven	0	0	3 123 921	3 077 946	3 077 946	3 077 547	3 077 547
Instrument: Btw-compensatieregeling							
w.v. bijdragen aan gemeenten en kaderwetgebieden	0	0	2 775 883	2 775 883	2 775 883	2 775 484	2 775 484
w.v. bijdragen aan provincies	0	0	348 038	302 063	302 063	302 063	302 063
Ontvangsten	0	0	3 123 921	3 077 946	3 077 946	3 077 547	3 077 547

Toelichting:

Uitgaven

Gemeenten declareren in *absolute* zin meer BTW bij het BTW-compensatiefonds dan provincies. Dit declaratiepatroon ligt in het verlengde van de ruimere budgettaire mogelijkheden van gemeenten ten opzichte van provincies, het Gemeentefonds is namelijk groter dan het Provinciefonds.

In *relatieve* zin declareren de provincies meer bij het BTW-compensatiefonds. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat de provincies vooral actief zijn op het gebied van verkeer en vervoer, een uitgavencategorie die veelal voor compensatie van BTW-bedragen in aanmerking komt.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn gelijk aan de uitgaven omdat de terugbetaalde BTW-bedragen tevens belastinginkomsten zijn.

Apparaat

De personeelskosten en materiële kosten voor het beheer van het fonds zijn opgenomen in artikel 1 van deze begroting. De Belastingdienst draagt zorg voor de uitvoering van het BTW-compensatiefonds.

D2. Budgetflexibiliteit

De bijdrage ter compensatie van de door gemeenten, provincies en wgr-plusregio's betaalde BTW is geregeld in de Wet op het BTW-compensatiefonds. Deze wet regelt in artikel 2.5 en 2.7 dat de onder-/overschrijdingen van het geraamde budget ten bate respectievelijk ten laste komen van de uitgaven in het daaropvolgende jaar. Een batig/nadelig saldo kan derhalve niet ten gunste respectievelijk ten laste komen van de overige beleidsartikelen in deze begroting.

E Toelichting op de financiële instrumenten

Compensatie

De Belastingdienst is belast met het verstrekken en verzamelen van opgaafformulieren en het compenseren van de BTW over niet-ondernemersactiviteiten.

Beleidsartikelen

Controlebeleid

De controle op de toepassing van de Wet op het BTW-compensatiefonds is belegd bij de Belastingdienst. De algemene beleidsdoelstelling van de Belastingdienst is het onderhouden en versterken van compliance bij belastingplichtigen. Om dat te bereiken zet de Belastingdienst meerdere toezichtinstrumenten in. Een van die instrumenten is het horizontaal toezicht, waarbij de relatie is gebaseerd op het begrip vertrouwen en transparantie. De vorm en intensiteit van het toezicht van de Belastingdienst wordt daarbij aangepast aan de kwaliteit van de interne organisatie van de gemeenten en provincies.

Een goede interne beheersing bij gemeenten en provincies van de gehele fiscale problematiek, inclusief het BTW-compensatiefonds, is een belangrijke voorwaarde. In het traject naar horizontaal toezicht werkt een gemeente/ provincie aan haar interne procedure met als doel het opstellen en indienen van aanvaardbare aangiften en opgaven voor het BTW-compensatiefonds. De Belastingdienst beoordeelt vervolgens de opzet en het bestaan hiervan. Tot slot wordt de kwaliteit van de werking van de fiscale beheersing vastgesteld.

Meetbare gegevens

Prestatie-indicator ¹	Waarde 2009	Waarde 2010	Streefwaarde 2011	Streefwaarde 2012
Gemeenten en provincies, waarbij de Belastingdienst zicht heeft op de kwaliteit van de werking van de fiscale beheersing.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	35–50

¹ Om beter inzicht te geven in de stand van zaken inzake horizontaal toezicht wordt door de Belastingdienst met ingang van 2012 een nieuwe prestatie-indicator gehanteerd.

Omdat de kans op fouten aanzienlijk kleiner is geworden vanwege het verbeteren van de toepassing van de regelgeving door de gemeentes en provincies is het aantal traditionele BCF-controles vanaf 2009 verminderd. Een traditioneel onderzoek wordt alleen nog ingesteld indien daar gerede aanleiding voor is. Deze onderzoeken worden uitgevoerd conform de controleaanpak Belastingdienst.

2.2.7 Beheer Materiële Activa

A. Doelstelling

Een optimaal financieel resultaat bij het verwerven, beheren, ontwikkelen en afstoten van materiële activa van/voor het Rijk ten behoeve van de realisatie van rijksdoelstellingen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Het Rijk bezit materiële activa (zowel roerende als onroerende zaken) die nodig zijn voor de realisatie van rijksdoelstellingen. Indien privaatrechtelijke handelingen worden verricht voor onroerende zaken van het Rijk is de minister van Financiën verantwoordelijk. Het betreft met name beheer en verkoop van overtollige activa. Het uitgangspunt is marktconformiteit. Bij gebiedsontwikkelingsprojecten waarbij meervoudige rijksdoelstellingen aanwezig zijn vertegenwoordigt de minister van Financiën het Rijk. Ook hierbij wordt gestreefd naar een optimale inzet van (overtollige) rijksactiva en/of financiële bijdragen van het Rijk.

De minister is verantwoordelijk voor de samenwerking en afstemming tussen de diensten die onderdeel vormen van het rijksvastgoedstelsel, zowel in de regio als landelijk. Achterliggende doelstelling is een hoger rendement op de inzet van het rijksvastgoed. Ter bevordering van de samenwerking is de Raad voor Vastgoed Rijksoverheid (RVR) opgericht. De minister van Financiën ondersteunt met de projectdirectie Vastgoed de RVR.

C. Beleidswijzigingen

De vastgoedtaken zijn binnen het Rijk verdeeld over verschillende departementen. In het kader van het programma Compacte Rijksdienst zijn in juli 2011 voorstellen gedaan om bij de inzet van rijksvastgoed besparingen en hogere rendementen te realiseren. Als het kabinet besluit voorstellen over te nemen, dan kan dit een beleidswijziging inhouden die besparingen oplevert voor de invulling van de taakstellingen bij het ministerie van Financiën en bij het RVOB.

D1. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	296 568	102 496	88 111	86 875	91 290	90 645	90 596
Uitgaven	89 568	102 496	88 111	86 875	91 290	90 645	90 596
Bekostiging							
Zakelijke lasten	51 624	53 513	53 513	53 513	53 513	53 513	53 513
Opdrachten							
Onderhoud en beheerskosten	13 666	15 979	7 679	6 779	6 779	6 779	6 779
Leningen							
Anticiperende aankopen en gebiedsontwikkeling	0	10 000	4 600	4 800	10 000	10 000	10 000
Bijdrage aan RVOB	24 278	23 004	22 319	21 783	20 998	20 353	20 304
Ontvangsten	347 964	213 259	179 859	177 459	176 557	176 057	176 057
Bekostiging							
Zakelijke lasten	25 320	26 602	26 602	26 602	26 602	26 602	26 602
Opdrachten							
Onderhoud en beheerskosten		3 900					
Leningen							
Anticiperende aankopen en gebiedsontwikkeling	410						
Programma-ontvangsten Baten-lastendiensten							
Ingebruikgevingen RVOB	98 714	98 059	98 059	95 659	94 757	94 257	94 257
Vervreemding RVOB	235 572	83 198	53 698	53 698	53 698	53 698	53 698
Vervreemding DRZ	- 12 052	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500

D2. Budgetflexibiliteit

De onder de post Zakelijke lasten (€ 53,5 mln.) genoemde uitgaven zijn juridisch verplicht op grond van lokale belastingwetgeving. Deze middelen zijn derhalve niet alternatief aanwendbaar.

E. Toelichting op de instrumenten

Zakelijke lasten

Het gaat hier om de betaling van door gemeenten en waterschappen opgelegde belastingen en heffingen die samenhangen met het bezit van onroerende zaken. Gedacht moet worden aan de onroerendezaakbelasting, waterschapsheffingen en rioolheffingen ter zake van de onroerende zaken van de Staat. De uitgaven (€ 53,5 mln.) zijn voornamelijk opgebouwd uit gemeentelasten (€ 43,6 mln.) en waterschapslasten (€ 9,8 mln.). De ontvangsten betreffen een vergoeding van de Rijksgebouwendienst aan het RVOB voor het door het RVOB betaalde eigenarendeel van de onroerendezaakbelasting met betrekking tot panden van de Rijksgebouwendienst (€ 23,2 mln.) en terugbetalingen door gebruikers van door het RVOB betaalde gebruikerslasten (€ 3,4 mln.).

Beleidsartikelen

Onderhoud- en beheerskosten

Het gaat hierbij om kosten voor onderhoud en beheer van de onroerende zaken van de minister van Financiën. Beheerskosten zijn (externe) kosten in verband met ingebruikgeving en vervreemding, bijvoorbeeld taxatiekosten. De uitgaven (€ 7,7 mln.) bestaan uit onderhoud van gronden en gebouwen (€ 3,4 mln.), kapitaalinvesteringen (€ 0,8 mln.), beheerskosten (€ 2,5 mln.) en plankosten (€ 0,9 mln.). De ontvangsten betreffen terugbetalingen van plankosten die voorgeschoten zijn voor door het RVOB uitgevoerde gebiedsontwikkelingsprojecten.

Anticiperende aankopen en gebiedsontwikkeling

Het gaat hierbij om een leenfaciliteit waarop andere ministers een beroep kunnen doen voor het anticiperend aankopen van onroerende zaken en het aankopen van onroerende zaken in het kader van gebiedsontwikkelingsprojecten waarbinnen meerdere rijksdoelstellingen gerealiseerd moeten worden (zie beleidskader anticiperend en ontwikkelingsgericht handelen in vastgoed, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 27 581, nr. 29). Beschikbaar is een bedrag van € 10 mln. per jaar: voor 2012 en 2013 is naar verwachting een lager budget toereikend. Bij de ontvangsten gaat het om de betaling van rente en aflossing van de lening(en).

Bijdrage aan RVOB

De post bijdrage aan RVOB (€ 22,3 mln.) bestaat uit de bijdrage van de minister van Financiën aan de batenlastendienst Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB). De batenlastendienst RVOB is door de minister belast met de uitvoering van zijn taken met betrekking tot onroerende zaken van het Rijk.

Ingebruikgevingen RVOB

Het gaat hierbij om de ingebruikgeving (verhuring) van de onroerende zaken van de Staat voor zover er voor de opbrengst uit ingebruikgeving geen middelenafpraak bestaat.

De ontvangsten (€ 98,1 mln.) bestaan uit inkomsten uit verpachting (€ 39,7 mln.), huur (€ 13,0 mln.), verkoop bodemmateriële zoals zand (€ 18,0 mln.), huurrechten benzinstations langs rijkswegen (€ 22,5 mln.), verhuur jachtgenot (€ 2,1 mln.) en overigen (€ 2,8 mln.).

Vervreemding RVOB

Het gaat hierbij om de vervreemding van de onroerende zaken van de Staat, voor zover voor de opbrengst uit vervreemding geen middelenafpraak bestaat.

De ontvangsten (€ 53,7 mln.) bestaan uit inkomsten uit vervreemding van agrarische onroerende zaken (€ 25,0 mln.), vervreemding van overige onroerende zaken (€ 16,5 mln.), opbrengsten uit veiling van huurrechten benzinstations langs rijkswegen (€ 10,0 mln.) en overige (€ 2,2 mln.).

Vervreemding DRZ

De verkoop van roerende zaken brengt jaarlijks € 1,5 mln. op. Het gaat in de praktijk om de verkoopopbrengsten van in beslaggenomen goederen.

Middelenafspraken

De minister van Financiën verzorgt ook de ingebruikgeving en vervreemding van (overtollige) onroerende zaken van andere ministers. Wanneer een middelenafpraak is gemaakt met een minister, dan wordt de opbrengst uit ingebruikgeving en/of vervreemding door deze minister verantwoord op zijn eigen begroting.

Beleidsartikelen

Onroerende zaken van de batenlastendienst RVOB

Met inachtneming van het Financieel Kader RVOB/DO (zie Staten-Generaal, vergaderjaar 2009–2010, 32 275, A en nr. 1) kan de batenlastendienst RVOB onroerende zaken verwerven. Alle kosten en opbrengsten van verworven onroerende zaken worden verantwoord in de Batenlastenparagraaf van het RVOB.

2.2.8 Apparaat Kerndepartement

A. Apparaat kerndepartement

Op dit artikel staan alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van Financiën met uitzondering van de Belastingdienst (zie artikel 1) en de baten-lastendiensten DRZ en RVOB (zie de baten-lasten paragrafen). Het omvat de verplichtingen en uitgaven voor ambtelijk personeel (inclusief personele exploitatie), inhuur externen en materieel (inclusief ICT) voor het kerndepartement.

Tabel budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	195 607	213 063	188 261	184 989	185 024	183 397	184 732
Uitgaven	194 062	213 063	188 261	184 989	185 024	183 397	184 732
Personeel Kerndepartement			112 443	106 891	107 072	105 629	106 229
Eigen personeel			112 443	106 891	107 072	105 629	106 229
Inhuur externen			–	–	–	–	–
Materieel Kerndepartement			75 818	78 098	77 952	77 768	78 503
waarvan ICT			12 639	14 495	12 292	12 266	12 253
waarvan bijdrage aan SSO's			44 953	44 881	44 778	44 707	44 688
waarvan overig materieel			18 226	18 722	20 882	20 795	21 562
Ontvangsten	34 960	26 267	27 065	28 969	31 064	32 024	31 660

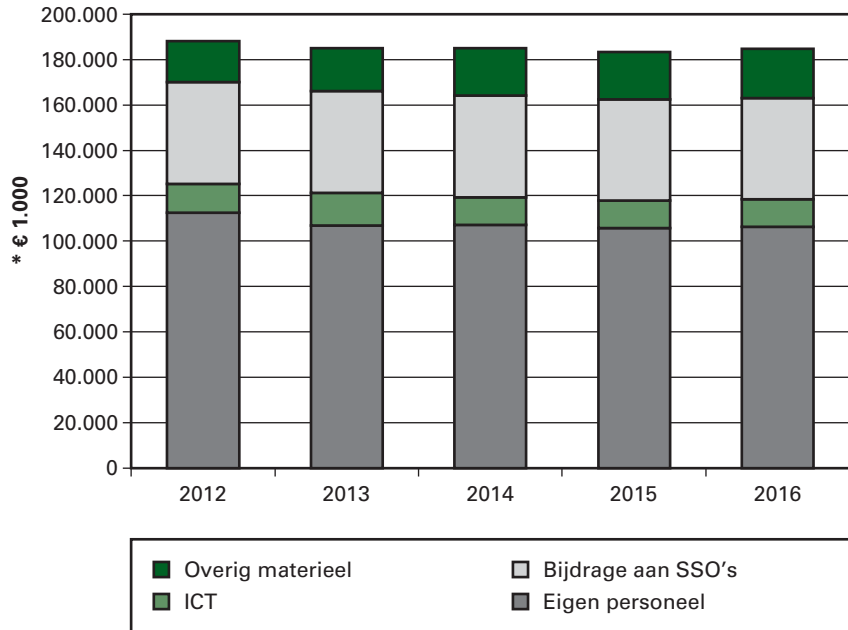
Personeel Kerndepartement

Dit betreft alle personeelsuitgaven inclusief externe inhuur voor het kerndepartement. De inhuur is beperkt. Inhuur externen in verband met de kredietcrisis is op artikel 3 uitvoeringskosten staatsdeelnemingen ondergebracht.

Materieel Kerndepartement

Dit betreft materieeluitgaven van het Kerndepartement. Dit omvat onder andere zaken aangaande huisvesting en communicatie. ICT bevat zowel de uitgaven voor projecten als structurele uitgaven zoals onderhoud en licenties. De bijdrage aan de Shared Service Organisaties betreft onder andere P-Direkt (Salarisbedrijf van het Rijk) en de Rijksgebouwendienst.

Figuur1: Overzicht verdeling apparaatuitgaven Kerndepartement

B. Totaal overzicht Apparaat Financiën

Financiën is verantwoordelijk voor twee baten-lastendiensten: het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf en Domeinen Roerende Zaken. De apparaatuitgaven en ontvangsten worden verder uitgesplitst en toegelicht in de baten-lastenparagraaf. Voor de AFM, waarderingkamer en DNB wordt de volledige overheidsbijdrage gebruikt voor apparaat. De onderstaande tabel geeft de totale apparaatuitgaven voor Financiën weer. Hierbij zijn de apparaatuitgaven voor het kerndepartement, de belastingdienst, de baten-lastendiensten en ZBO's bij elkaar opgeteld.

Tabel 2: Totaaloverzicht apparaatuitgaven en -kosten Financiën						
Organisatieonderdeel (bedragen * € 1 000)	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal apparaat Financiën IXB	3 060 912	3 059 191	2 933 772	2 850 272	2 802 336	2 775 978
Departement	2 961 303	2 966 869	2 843 376	2 761 318	2 714 638	2 688 456
– Kerndepartement	213 063	188 261	184 989	185 024	183 397	184 732
– Belastingdienst	2 748 240	2 778 608	2 658 387	2 576 294	2 531 241	2 503 724
Baten-Lastendiensten	36 905	42 255	41 609	40 844	40 234	40 169
– RVOB	22 333	23 170	22 630	21 865	21 255	21 190
– Domeinen Roerende Zaken	14 572	19 085	18 979	18 979	18 979	18 979
ZBO's en RWT's	62 704	50 067	48 787	48 110	47 464	47 353
– AFM	30 167	26 384	25 749	25 471	25 208	25 165
– DNB	26 370	18 016	17 371	16 972	16 589	16 521
– Waarderingskamer	667	667	667	667	667	667
– NLF1	5 500	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000

Tabel 3: Onderverdeling apparaat Kerndepartement (* € 1 000)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kerndepartement	213 063	188 261	184 989	185 024	183 397	184 732
Generale Thesaurie	27 657	23 985	22 188	21 630	21 293	21 118
Directoraat-Generaal Rijksbegroting	20 949	21 061	20 892	20 466	20 112	20 035
Centrale Directies	150 638	129 101	127 955	129 123	128 349	129 979
Directoraat-Generaal Fiscale Zaken	13 827	14 115	13 955	13 806	13 644	13 601

C. Taakstelling

Kerndepartement

Gezamenlijk besparen de DG's € 17 mln. : € 11 mln. op materieel € 6 mln. door vermindering van fte's. De fte-reductie kan opgevangen worden door natuurlijk verloop, tenzij besparingsverliezen additionele fte-reducties vergen. De grootste materiële besparing is verdichting van de huisvesting (€ 3,7 mln).

Belastingdienst

Vanaf 2010 lopen de taakstellingen voor de Belastingdienst geleidelijk op tot ca. € 400 mln. per jaar in 2015. Invulling van de taakstellingen verloopt via twee sporen. Spoor 1 is de lijn van efficiency en versobering (slimmer werken, ondersteunende bedrijfsvoering, inkoop etc.). Spoor 2 is de lijn van vereenvoudiging van wet- en regelgeving.

De lijnen waarlangs de Compacte Rijksdienst de bezuinigingsdoelstellingen wil bereiken, namelijk de verdere stroomlijning, centralisering en versobering van de bedrijfsvoering worden volledig onderschreven door de Belastingdienst en maken onderdeel uit van Spoor 1. De projecten uit de Compacte Rijksdienst kunnen bijdragen aan het bereiken van de bezuinigingsdoelstellingen. De projecten van de Compacte Rijksdienst zijn momenteel echter nog niet concreet genoeg en genoeg onderbouwd om nu reeds specifiek aan te geven binnen het bezuinigingsprogramma van de Belastingdienst.

Omschrijving	2012	2013	2014	2015	struct
Kleinere overheid					
Taakstelling Rijk, Agentschappen en uitvoerende ZBO's					
– Efficiencykorting personeel en materieel (generieke deel)	0	– 46 000	– 93 000	– 139 000	– 163 000

2.2.9 Algemeen

Per ontwerpbegroting 2012 heeft IXB geen budgetten meer op het niet-beleidsartikel 9.

2.2.10 Nominaal en Onvoorzien

Artikelonderdelen en budgettaire gevolgen (x € 1 000)							
Tabel budgettaire gevolgen (x € 1 000)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Verplichtingen	0	3 295	3 386	2 938	3 014	3 064	3 055
Uitgaven	0	3 295	3 386	2 938	3 014	3 064	3 055
Onvoorzien	0	3 295	3 386	2 938	3 014	3 064	3 055
Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	479 000	600 000	0

Toelichting

Vanuit dit artikel vinden overboekingen van loon- en prijsbijstelling naar de loon- en prijsgevoelige artikelen binnen IXB plaats. Dit artikel is ook bedoeld om eventuele onzekere ontwikkelingen op de begroting op te vangen. In de jaren 2014 en 2015 is een technische stelpost opgenomen voor de opbrengsten van de kredietcrisis interventies. Deze wordt nog verdeeld binnen de begroting IXB.

3. PARAGRAAF INZAKE DE BATEN-LASTENDIENSTEN**3.1 Domeinen Roerende Zaken**

Begroting van baten en lasten voor het jaar 2012 (x € 1 000)							
	Realisatie 2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Baten							
Opbrengst moederdepartement	552	825	150	150	150	150	150
Opbrengst overige departementen	11 872	10 991	16 758	16 758	16 758	16 758	16 758
Opbrengsten derden	3 342	3 335	2 735	2 735	2 735	2 735	2 735
Rentebaten	30	30	30	30	30	30	30
Buitengewone baten	238						
Exploitatie bijdrage							
Totaal baten	16 034	15 181	19 673	19 673	19 673	19 673	19 673
Lasten							
Apparaatkosten							
Personele kosten	4 920	5 147	5 958	5 958	5 958	5 958	5 958
– waarvan eigen personeel	4 450	5 047	5 858	5 858	5 858	5 858	5 858
– waarvan externe inhuur	470	100	100	100	100	100	100
Materiële kosten	9 200	9 425	13 127	13 021	13 021	13 021	13 021
– waarvan ICT	600	550	750	750	750	750	750
Overige lasten							
– Rentelasten	19	33	0	0	0	0	0
– Afschrijvingskosten	565	770	687	687	687	687	687
– Dotaties voorzieningen	1 252	– 200	– 100	0	0	0	0
– Buitengewone lasten	23	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	15 979	15 175	19 672	19 666	19 666	19 666	19 666
Saldo van baten en lasten	55	6	1	7	7	7	7

Toelichting op de baten*Opbrengsten moederdepartement*

De opbrengsten betreffen opslag voor de Belastingdienst en Douane. Door het vervallen van de verwerking van executoriaal in beslag genomen voertuigen voor de Belastingdienst is de opbrengst met € 0,7 mln. verminderd t.o.v. OB 2011.

Opbrengsten overige departementen

- Het bekostigingsmodel dat met het Openbaar Ministerie is afgesloten heeft betrekking op de levering van vervoer, opslag, verwerking en vernietiging van conservatoir en klassiek in beslaggenomen goederen. Het in 2011 aangepaste model is geldig van 2012 tot en met 2016 en vertegenwoordigt een waarde van € 9,3 mln.
- De landelijke verwerking van strafrechtelijke ontmanteling en vernietiging van hennepkwekerijen is vanaf 2012 belegd bij DRZ. Dit is het resultaat van het Programma Aanpak Georganiseerde Hennepteelt dat heeft geleid tot een samenwerkingsverband tussen Politie, OM en Domeinen Roerende Zaken. De geraamde baten bedragen € 6.5 mln.
- Diverse opbrengsten voor opslag, taxaties, advies en verkoopfaciliteiten met betrekking tot het ministerie van Veiligheid en Justitie (€ 0,3 mln.), Agentschap Telecom, Korps Landelijke Politiediensten en Defensie (€ 0,2 mln.) en Rijkswaterstaat (€ 0,1 mln.).
- Opbrengsten uit hoofde van vernietiging van datadragers die door departementen worden afgestoten (€ 0,4 mln.).

Baten-lastendienst

Opbrengsten derden

De opbrengsten bestaan vooral uit opgelden (€ 2,5 mln.). Daarnaast zijn er opbrengsten van boetes bij ontgunde verkopen en opbrengsten van overtollige goederen van DRZ en kentekenbewijzen (€ 0,2 mln.).

Toelichting op de lasten

Personele kosten

De categorie personele kosten omvat de salariskosten en opleidingskosten (0,2 mln.) van ambtelijk personeel. DRZ heeft een formatie van 85,8 fte welke mogelijk in 2012 wordt uitgebreid (met maximaal 16 fte, € 1.1 mln.) in verband met de landelijke verwerking van hennepkwekerijen. Kosten van herplaatsingskandidaten (5 fte's) in verband met sluiting van de locatie in Veldhoven bedragen € 0,1 mln. De gemiddelde loonkosten van de operaties per fte bedragen € 55 455 (excl. bovengenoemde uitbreiding).

Materiële kosten

De materiële kosten bestaan uit de volgende kostencategorieën:

• Huren Rijksgebouwendienst (RGD) en huisvestingskosten	€ 4,0 mln.
• Vernietigingskosten vuurwerk, in beslaggenomen goederen en hennep	€ 6,0 mln.
• Automatisering	€ 0,8 mln.
• Transportkosten m.b.t. vuurwerk en voertuigen	€ 0,7 mln.
• Bedrijfsmiddelen	€ 0,3 mln.
• Reis- en verblijfkosten, bureaunkosten, communicatie en overige kosten	€ 1,3 mln.
Totaal	€ 13,1 mln.

De toename van de vernietigingskosten (€ 5.2 mln.) wordt veroorzaakt door de landelijke verwerking van hennepkwekerijen m.i.v. 2012. Besparingen worden voornamelijk gerealiseerd in huurkosten (€ 1.3 mln.).

Afschrijvingen

Afschrijvingen van immateriële activa houden verband met de technische realisatie van Rijksmarktplaats, upgrade van het automatiseringssysteem (SAP) en licenties voor Mavim (software waarin processen worden vastgelegd). Afschrijvingen van materiële activa houden voornamelijk verband met voertuigen, heftrucks, kantoormachines, gereedschappen en verbouwingen.

Dotaties voorzieningen

In 2011 wordt een reorganisatievoorziening gevormd, waarin de kosten van herplaatsingskandidaten worden voorzien i.v.m. sluiting van de opslaglocatie te Veldhoven. In 2012 zal deze voorziening vrijvallen (€ 0,1 mln.).

3.1.2 Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2012 (x € 1 000)							
Kasstroomoverzicht (x € 1 000)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Rekening courant RHB 1/1	4 867	4 499	4 581	4 769	5 163	5 557	5 951
2. Totaal operationele kasstroom	3 513	576	688	694	694	694	694
3a. -/- Totaal investeringen	- 521	- 405	- 500	- 300	- 300	- 300	- 300
3b. +/- Totaal boekwaarde desinvesteringen	26						
3 Totaal investeringskasstroom	- 495	- 405	- 500	- 300	- 300	- 300	- 300
4a. -/- Eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 3 297						
4b. +/- Eenmalige storting door moederdepartement							
4c. -/- Aflossingen op leningen	- 89	- 89					
4d. +/- Beroep op de leenfaciliteit							
4 Totaal financieringskasstroom	- 3 386	- 89	0	0	0	0	0
5. Rekening courant RHB 31/12	4 499	4 581	4 769	5 163	5 557	5 951	6 345

Toelichting

De geraamde investeringen (€ 0,5 mln.) worden aangewend t.b.v. digitalisering van administratieve processen, internetverkoop volgens marktplaatsprincipe en reguliere vervanginginvesteringen. De financiering vindt plaats uit eigen middelen.

Vanaf 2012 vindt geen aflossing op de lening meer plaats, omdat deze in 2011 geheel afgelost is.

3.1.3 Doelmatigheidsindicatoren

Doelmatigheidsindicatoren						
Indicatoren	realisatie 2009	realisatie 2010	2011	2012	2013	2014
Kostendekking	124%	100%	100%	100%	100%	100%
Bewaartaak	113%	91%	100%	100%	100%	100%
Verkooptaak	134%	115%	100%	100%	100%	100%
Vernietiging datadragers	152%	193%	100%	100%	100%	100%
Vernietiging vuurwerk	67%	118%	100%	100%	100%	100%
FTE-totaal (excl. Externe inhuur)	88	81	85,8	85,8	85,8	85,8
Omzet per productgroep *€ 1 000						
Bewaren	9 324	9 837	9 791	14 958	14 958	14 958
Verkopen	3 663	3 342	3 335	2 735	2 735	2 735
Vernietiging datadragers	804	782	525	450	450	450
Verwerking vuurwerk	1 213	1 805	1 500	1 500	1 500	1 500
Totale omzet	15 004	15 766	15 151	19 643	19 643	19 643
Saldo van baten en lasten (%)	19%	0%	0%	0%	0%	0%
Betalingstermijn facturen – binnen 30 dagen	–	88%	90%	90%	90%	90%
Geground aantal klachten DRZ < 20%	–	–	–	< 20%	< 20%	< 20%
Uitvoering kwaliteitsprogramma	–	–	–	100%	100%	100%
Klanttevredenheid	–	7.7	7.6	–	–	–

Toelichting

Kostendekkendheid DRZ

De kostendekkendheid van de kerntaken wordt berekend door de geplande kosten af te zetten tegen de verwachte opbrengsten. Voor 2012 zijn geen bijzonderheden te verwachten en zal DRZ haar taken kostendekkend uitvoeren.

Omzet naar productgroep

Bewaren: de omzet voor het uitvoeren van de bewaartak zal toenemen als gevolg van het uitvoeren van de landelijke coördinatie van hennepkwekerijen door DRZ (zie toelichting opbrengsten overige departementen). Voor de overige productgroepen worden geen bijzonderheden verwacht in 2012.

FTE- totaal

Het vermelde aantal fte's betreft de begrotingssterkte (conform taakstelling).

Saldo van baten en lasten (%)

Het percentage is als volgt berekend: het saldo van baten en lasten gedeeld door de totale baten.

Betalingstermijn facturen (%)

De gemiddelde termijn (aantal dagen) waarbinnen leveranciersfacturen betaald worden, waarbij de norm betaling binnen 30 dagen is.

Gegronde aantal klachten (%)

Het percentage wordt berekend door het aantal gegronde klachten af te zetten tegen het aantal afgehandelde klachten. Betreft een nieuwe indicator.

Uitvoering kwaliteitsprogramma (%)

Het kwaliteitsprogramma (interne controle en inventarisatie) zal volledig uitgevoerd worden. Betreft een nieuwe indicator.

Klanttevredenheid

Het klanttevredenheidsonderzoek heeft betrekking op zowel de aanleverende klant als de afnemende klant.

3.2 RVOB

De hoofddoelstelling van RVOB/Directie Vastgoed is het doelmatig in gebruik geven van rijksvastgoed en het doelmatig verkopen van overtollig rijksvastgoed. RVOB/Directie Ontwikkeling is de ontwikkelpoot van het RVOB en opereert namens het Rijk bij de planvorming van complexe ruimtelijke projecten.

Baten-lastendienst

Meerjarige apparaatbegroting van baten en lasten (Bedragen x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Baten							
Opbrengst moederdepartement	22 595	22 004	22 319	21 783	20 998	20 353	20 303
Opbrengst derden	771	1 200	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450
Rentebaten	19	10	10	10	10	10	10
Totale baten	23 385	23 214	23 779	23 243	22 458	21 813	21 763
Lasten							
Apparaatskosten							
Personele kosten	15 667	16 289	16 358	15 918	15 603	15 543	15 478
– waarvan eigen personeel	15 302	16 089	16 158	15 718	15 403	15 343	15 278
– waarvan externe inhuur	365	200	200	200	200	200	200
Materiële kosten	5 210	6 044	6 812	6 712	6 262	5 712	5 712
– waarvan ICT	916	1 400	1 600	1 500	1 400	1 200	1 200
Overige lasten							
– Rentelasten	16	6	15	21	13	5	1
– Afschrijvingskosten	375	392	497	536	545	519	458
– Dotaties voorzieningen	1 002						
Totale lasten	22 270	22 731	23 682	23 187	22 423	21 779	21 649
Saldo van baten en lasten	1 115	483	97	57	36	35	115

In de meerjarige apparaatbegroting is de taakstelling van het kabinet Rutte verwerkt. Ter invulling van de taakstelling worden (met name) de personele kosten verminderd: de definitieve besluitvorming hierover zal voor het einde van 2011 plaatsvinden.

Toelichting op de baten en lasten

Opbrengst moederdepartement (€ 22,3 mln.)

De opbrengsten in 2012 zijn als volgt te verdelen naar de diverse producten:

Producten	Omzetbedrag (x € 1 000)
Erfpacht	1 055
Huur	3 457
Pacht	1 895
Medegebruik	1 524
Behandelen zakelijke lasten	1 407
Onbeheerde nalatenschappen	840
Bodemmaterialen	352
Beheerstaken in eigen beheer	1 074
Verkopen	6 640
Aankopen	59
Taxatie & Advies	1 231
Projectopdrachten gebiedsontwikkeling	690
Business cases gebiedsontwikkeling	1 748
Adviezen over ontwikkelmogelijkheden	347
Totaal	22 319

Opbrengsten derden (€ 1,5 mln.)

De betreffende opbrengsten zijn te verdelen naar drie afnemerscategorieën:

- Opbrengsten Domeinen Roerende Zaken (DRZ) i.v.m. ICT-dienstverlening (€ 750 000).

Baten-lastendienst

- Opbrengsten taxaties ten behoeve van Rijkswaterstaat, Rijksgebouwendienst en Defensie (€ 500 000).
- Opbrengst activiteiten in verband met Onbeheerde nalatenschappen (€ 200 000).

Rentebaten (€ 0,01 mln.)

De rentebaten zijn berekend op basis van een rentevoet van 1 %.

Personeel (€ 16,4 mln.)

De personele kosten 2012 zijn opgebouwd uit 2 componenten:

- Eigen personeel (€ 16,2 mln.) betrekking hebbende op 236 fte's (de te verwachten bezetting 2012). De gehanteerde gemiddelde prijs per fte bedraagt circa € 69 000;
- Externe inhuur (€ 0,2 mln.).

Materieel (€ 6,8 mln.)

De materiële kosten 2012 zijn onder te verdelen in onderstaande categorieën.

Materiële kosten – categorieën	Bedrag (x € 1 000)
ICT	1 600
Huren	2 293
Huisvesting	500
Opleiding- en wervingskosten	420
Reis- en verblijfkosten	644
Communicatie	325
Landsadvocaat	400
Overig	630
Totaal	6 812

ICT (€ 1,6 mln.)

In de ICT-kosten van de jaren 2012 t/m 2014 is rekening gehouden met het digitaliseren van de archieven.

Huren (€ 2,3 mln.)

Door een gewijzigde interne verrekeningsmethodiek binnen het ministerie van Financiën stijgt de huur die het RVOB verschuldigd is aan het moederdepartement.

Rentelasten (€ 0,015 mln.)

De rentelasten vloeien voort uit rente- en aflossingsdragend vermogen (gebruik leenfaciliteit). De daadwerkelijke rentepercentages zijn afhankelijk van het startjaar en de looptijden van de leningen. Het gemiddeld gehanteerd rentepercentage bedraagt 4 %.

Afschrijvingskosten (€ 0,5 mln.)

De afschrijvingskosten zijn bepaald op basis van de huidige investeringsvoorraad en de te verwachten (vervangings)investeringen. In onderstaande tabel zijn de betreffende afschrijvingskosten uitgesplitst naar activagroep. Tevens is hierbij de gehanteerde (totale) afschrijvingstermijn vermeld.

Baten-lastendienst

Activagroepen	afschrijvingstermijnen	Bedrag (x € 1 000)
Verbouwingen	10 jaar	2
Meubilair	10 jaar	32
Kantoor machines	5 jaar	5
ICT	3 jaar	422
Telecommunicatie apparatuur	7 jaar	17
Voertuigen	4 jaar	19
Totaal		497

Saldo van baten en lasten (€ 0,1 mln.)

Uitgaande van het maximaal eigen vermogen op 31 december 2011 (5% regeling) zal het saldo van baten en lasten worden afgedragen aan de eigenaar (Begroting IXB).

Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1 000)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Rekening courant RHB 1/1	4 234	5 119	5 038	4 414	4 048	3 881	3 808
2. Totaal operationele kasstroom	- 4 915	614	394	392	580	553	572
3a. -/- Totaal investeringen	- 150 148	- 24 425	- 139 474	- 441	- 369	- 269	- 350
3b. +/- Totaal boekwaarde desinvesteringen	6						
3. Totaal investeringskasstroom	- 150 142	- 24 425	- 139 474	- 441	- 369	- 269	- 350
4a. -/- Eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 1 963	- 113	- 483	- 97	- 56	- 35	- 34
4b. +/- Eenmalige storting door moederdepartement	2 719						
4c. -/- Aflossingen op leningen	- 156	- 157	- 61	- 220	- 322	- 322	- 170
4d. +/- Beroep op de leenfaciliteit	155 342	24 000	139 000				
4. Totaal financieringskasstroom	155 942	23 730	138 456	- 317	- 378	- 357	- 204
5. Rekening courant RHB 31/12	5 119	5 038	4 414	4 049	3 881	3 808	3 826

Toelichting op kasstroomoverzicht

1. Het jaar 2010 betreft de daadwerkelijke realisatiegegevens.
2. De totale operationele kasstroom komt tot stand door het resultaat van baten en lasten te vermeerderen met de geplande afschrijvingen en te verminderen met de onttrekking aan voorzieningen (betalingen).
- 3.a De investeringen hebben grotendeels betrekking op RVOB/directie Ontwikkeling. Het betreft aankoop van gronden en activering van plankosten.
- 4.a De eenmalige uitkering aan het moederdepartement heeft betrekking op de bestemming van de vastgestelde winst van het voorgaande dienstjaar (5%-regeling eigen vermogen).
- 4.c De aflossing op leningen ad 61 heeft volledig betrekking op de initiële lening.
- 4.d Het beroep op de leenfaciliteit betreft de investeringen, zoals gemeld onder 3.

Doelmatigheidsindicatoren

Indicatoren	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kostprijzen per product							
– Pacht	€ 717	€ 663	€ 689	€ 683	€ 670	€ 650	€ 637
– Huur	€ 674	€ 663	€ 689	€ 683	€ 670	€ 650	€ 637
– Erfpacht	€ 556	€ 561	€ 583	€ 578	€ 567	€ 550	€ 539
– Medegebruik / overig	€ 396	€ 357	€ 371	€ 368	€ 361	€ 350	€ 343
– Zakelijke lasten	€ 364	€ 357	€ 371	€ 361	€ 361	€ 350	€ 343
Omzet per productgroep (1 000)							
– Homogene producten	€ 11 272	€ 11 499	€ 10 463	€ 10 227	€ 9 882	€ 9 598	€ 9 576
– Heterogene producten	€ 12 113	€ 11 715	€ 13 318	€ 13 016	€ 12 576	€ 12 215	€ 12 188
– Totaal	€ 23 385	€ 23 214	€ 23 779	€ 23 243	€ 22 458	€ 21 814	€ 21 764
Aandeel directe uren	61%	56%	58%	60%	62%	64%	65%
Aantal directe uren voor medewerker in primair proces	1 289	1 260	1 270	1 280	1 290	1 300	1 310
FTE-totaal (excl. externe inhuur) begrotingssterkte	266,9	257,1	257,1	257,1	257,1	257,1	257,1
Mate van kostendekkendheid	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Saldo van baten en lasten (%)	5%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Percentage in het gelijkgestelde procedures (WOZ)	95%	70%	70%	70%	70%	70%	70%
Uitkomst klanttevredenheidsonderzoek		7.0			7.0		
Klachten binnen termijn van 6 weken afgehandeld	83%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

*Toelichting**Kostprijzen per product*

De hierboven vermelde kostprijzen zijn berekend op basis van vastgestelde normtijden, vermenigvuldigd met het voor het betreffende jaar ingeschatte uurtarief. Het betreft alleen homogene producten. Voor de heterogene producten zijn geen normtijden vastgesteld.

In het begrotingsjaar is ten opzichte van 2011 sprake van hogere kostprijzen. Dit wordt veroorzaakt door hogere huisvestingskosten in verband met hogere vastgestelde huurprijzen.

Omzet naar productgroep

Binnen het RVOB is sprake van homogene en heterogene producten.

Aandeel directe uren voor totaal RVOB

Dit kengetal geeft aan hoe het totale aantal netto te werken uren (aanwezige uren) aan directe en indirecte uren besteed wordt. Het geeft daarmee inzicht in het aandeel van de overhead (bedrijfsvoering, management en beleid).

Aantal directe uren voor medewerker in primair proces

Dit kengetal laat de ontwikkeling zien van het aantal directe uren dat een medewerker (in fte) in het primaire proces op jaarbasis levert.

FTE-totaal

Het vermelde aantal fte's betreft de begrotingssterkte.

Baten-lastendienst

Mate van kostendekkendheid

Het uitgangspunt is dat de baten-lastendienst RVOB volledig kostendekkend is.

Saldo van baten en lasten (%)

Het (streef)percentage betreft het saldo van baten en lasten gedeeld door de totale baten.

Percentage in het gelijkgestelde procedures (WOZ)

Het RVOB/DV betaalt namens het Rijk de onroerendezaakbelasting. Zij beoordeelt hiertoe de aanslagen en maakt waar nodig bezwaar. Door het aantal gehonoreerde bezwaarschriften te vergelijken met het aantal ingediende bezwaarschriften ontstaat een beeld van de effectiviteit van het maken van bezwaar door het RVOB/DV. De in de tabel vermelde norm stelt dat minimaal 70% van alle ingediende bezwaarschriften door de gemeente toegekend moet worden. Door de norm op 70% te stellen (in plaats van bijvoorbeeld 90%) wordt voorkomen dat alleen bezwaarschriften worden ingediend waarbij het vrijwel zeker is dat het RVOB in het gelijk wordt gesteld.

Uitkomst klanttevredenheidsonderzoek

Met een interval van drie jaar wordt een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Het doel is dat de klanten het RVOB tenminste met een 7 waarderen.

Klachten binnen termijn van 6 weken afgehandeld

Doelstelling is dat alle ontvangen klachten binnen de gestelde termijn van de klachtenprocedure, binnen 6 weken, inhoudelijk worden beantwoord (100%-score).

4. BIJLAGEN

4.1 RWT's en ZBO's

Naam organisatie	RWT	ZBO	Begrotingsartikel	Rijksbijdrage 2012 (bedragen x € 1 000)	Apparaats-kosten	Internetadres
Waarderingskamer	X	X	Art. 1	667	667	www.waarderingskamer.nl
Autoriteit Financiële Markten (AFM)	X	X	Art. 2	26 834	26 834	www.afm.nl
Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars	X		Art. 2	0		www.nlbureau.nl
Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	X		Art. 2	0		www.wbf.nl
Commissie Eindtermen: Accountantsopleiding		X	Art. 2	0		www.ceaweb.nl
De Nederlandsche Bank (DNB)	X	X	Art 2	18 016	18 016	www.dnb.nl
Stichting Administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI)	X		Art 3	5 000	5 000	www.nlfi.nl
Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid (SAMO)		X	Art. 9	0		www.maror.nl
Stichting Joods Humanitair Fonds (SJHF)		X	Art. 9	0		www.jhf.nl

Toelichting functie ZBO's en RWT's

Waarderingskamer

De Waarderingskamer heeft als belangrijkste taak het houden van toezicht op de waardering van onroerende zaken door de gemeenten in het kader van de Wet WOZ. De Wet WOZ is gericht op een uniforme waardering van onroerende zaken ten behoeve van de belastingheffing door het Rijk, de gemeenten en de waterschappen. De apparaatskosten worden door de Waarderingskamer in rekening gebracht bij het Rijk (25%), de gemeenten (50%) en de waterschappen (25%).

Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB)

Het toezicht op de financiële markten is onderverdeeld in twee domeinen, te weten het prudentieel toezicht en het gedragstoezicht. Prudentieel toezicht is gericht op de soliditeit van financiële ondernemingen en het bijdragen aan de stabiliteit van de financiële sector terwijl het gedragstoezicht zich richt op ordelijke en transparante processen op de financiële markten, zuivere verhoudingen tussen marktpartijen en zorgvuldige behandeling van cliënten. Op grond van de artikelen 1:24 en 1:25 van de Wet op het financieel toezicht (Wft) oefent DNB het prudentieel toezicht op financiële ondernemingen uit en is de AFM belast met de uitoefening van het gedragstoezicht. Beide toezichthouders beslissen tevens omtrent de toelating van de financiële ondernemingen tot de financiële markten. De kosten van het toezicht worden doorberekend aan de onder toezicht staande instellingen voor zover deze kosten niet ten laste komen van de Rijksbegroting (artikel 1:40 van de Wft).

De stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI)

De stichting administratiekantoor financiële instellingen (NLFI) is op 1 juli 2011 opgericht op grond van de Wet stichting administratiekantoor beheer

financiële instellingen. NLFI voert het privaatrechtelijke beheer over de deelnemingen van de Staat der Nederlanden in de vennootschappen ABN AMRO Group N.V., ASR Nederland N.V., RFS Holding B.V. en ABN AMRO Preferred Investment B.V.

Het Rijk vergoedt de kosten die NLFI maakt. De Minister van Financiën brengt een groot deel van deze kosten in rekening bij de vennootschappen waarvan aandelen door de stichting worden beheerd, op grond van het besluit houdende regels inzake doorberekening van kosten van de stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen.

Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars

Het Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars is verantwoordelijk voor het regelen van schaden door buitenlandse motorrijtuigen in Nederland en staat garant voor betaling van schade als onverzekerde Nederlandse motorvoertuigen in andere bij het groenekaartsysteem aangesloten landen schade veroorzaken. Daarnaast is het Nederlands Bureau op grond van artikel 27b van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (Wam) aangewezen als Informatiecentrum waarbij personen die schade hebben geleden die is veroorzaakt door een motorrijtuig uit een EU-lidstaat, informatie kunnen verkrijgen die hen in staat kan stellen een vordering tot schadevergoeding in te dienen. Het Nederlands Bureau der Motorrijtuigenverzekeraars oefent geen openbaar gezag uit en is daarom geen ZBO.

Stichting Waarborgfonds Motorverkeer

Het Waarborgfonds Motorverkeer vergoedt overeenkomstig artikel 26 van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (Wam) schade aan benadeelden in gevallen, genoemd in artikel 25 Wam. Het betreft onder andere gevallen waarbij de veroorzaker onbekend is gebleven of deze niet verzekerd is. Daarnaast is het Waarborgfonds Motorverkeer ingevolge artikel 27k Wam aangewezen als Schadevergoedingsorgaan. In die hoedanigheid treedt het in specifieke gevallen op bij schaden die in het buitenland zijn veroorzaakt door buitenlandse motorrijtuigen. Het Waarborgfonds Motorverkeer oefent geen openbaar gezag uit en is daarom geen ZBO.

Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding heeft de volgende wettelijke taken:

- Het vaststellen van de eindtermen met inachtneming van de vakgebieden als bedoeld in de wetten de beroepsprofielen van NOvAA (AA) en NIVRA (RA).
- Het aanwijzen van de opleidingen die het theoretisch deel van de accountantsopleiding geheel of gedeeltelijk verzorgen, met uitzondering van de eindtermen die betrekking hebben op de praktijkstage, voor zover deze opleidingen niet zijn geaccrediteerd overeenkomstig artikel 5a.9 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.
- Het toetsen van de praktijkstage aan de mate waarin wordt voldaan aan de eindtermen.
- De afgifte van de verklaring van vakbekwaamheid: toelating tot het accountantsberoep van buitenlandse accountants.

Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid

De Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid (SAMO, voorheen Stichting Maror-gelden Overheid) is belast met de afwikkeling van onder het publiekrechtelijke regime afgegeven beschikkingen en is een ZBO. De

Bijlagen

minister houdt toezicht op SAMO, dit is vastgelegd in de statuten. Ter dekking van de uitvoeringskosten is in 2005 een éénmalige subsidie van € 1,7 mln. aan SAMO verstrekt, voor de resterende doorlooptijd van SAMO. De Algemene Rekenkamer houdt bevoegdheden bij de SAMO.

Stichting Joods Humanitair Fonds

De Stichting Joods Humanitair Fonds (SJHF) blijft bestaan en is sinds 2005 voor het grootste deel een privaatrechtelijke stichting. Een klein deel van de SJHF blijft publiekrechtelijk. De toegekende projectgelden komen onder beheer van het publiekrechtelijke deel. Ter dekking van de uitvoeringskosten van het publiekrechtelijke deel is in 2005 een éénmalige subsidie verstrekt. De minister houdt toezicht, hetgeen is vastgelegd in de statuten. De Algemene Rekenkamer houdt bevoegdheden bij het publiekrechtelijke deel.

4.2 Budgettair overzicht interventies t.b.v. de Financiële Sector

Tabel 1: Budgettair overzicht interventies (in mln €)¹					
(bedragen in € mln) – update MJN 2012	2008–2010	Δ Nota ²	2011	2012	Bron:
A. Verwerving Fortis/RFS/AA					
1. ABN AMRO Group N.V. – ASR Verzekeringen N.V. – RFS Holdings B.V. (incl. Z-share en residual N-share)	27 971		27 971	27 971	Saldibalans
2. Overbruggingskrediet Fortis	4 575		3 750	3 750	Saldibalans
3. Aflossingen overbruggingskredieten Fortis			- 825	0	IX-A, artikel 1
4. Renteontvangsten overbruggingskredieten Fortis	- 1 374	- 37	- 137	- 122	IX-A, artikel 1
5. Dividend RFS Holdings B.V.	- 6		- 0,24		IX-B, artikel 3
6. Premieontvangsten Capital Relief Instrument	- 193				IX-B, artikel 3
7. Premieontvangsten counter indemnity	- 26		- 26	- 26	IX-B, artikel 3
8. Dividend ABN Amro Group N.V.		- 200	- 200	- 419	IX-B, artikel 3
Δ Staatsschuld (excl. rente MCN)	30 844	- 237	- 1 188	- 567	
B. Kapitaalverstrekkingfaciliteit (€ 20 mld.)					
9. Verstrekt kapitaal ING	10 000				IX-B, artikel 3
10. Verstrekt kapitaal Aegon	3 000				IX-B, artikel 3
11. Verstrekt kapitaal SNS Reaal	750				IX-B, artikel 3
12. Aflossing ING	- 5000		- 2 000	- 3 000	IX-B, artikel 3
13. Aflossing Aegon	- 1500	- 750	- 1 500		IX-B, artikel 3
14. Aflossing SNS Reaal	- 185				IX-B, artikel 3
15. Couponrente ING	- 684				IX-B, artikel 3
16. Couponrente Aegon	- 177				IX-B, artikel 3
17. Couponrente SNS Reaal	- 39				IX-B, artikel 3
18. Repurchase fee ING	- 347		- 1 000	- 1 500	IX-B, artikel 3
19. Repurchase fee Aegon	- 160	- 375	- 750		IX-B, artikel 3
20. Repurchase fee SNS Reaal	0				IX-B, artikel 3
Δ Staatsschuld	5 659	- 1 125	- 5 250	- 4 500	
C. Back-up faciliteit ING EUR/USD wisselkoers					
21. Funding fee (rente + aflossing)	1,34		1,42	1,44	
22. Management fee	8 248	240	3 018	2 030	IX-B, artikel 3
23. Portefeuille ontvangsten (rente + aflossing)	106	- 2	39	32	IX-B, artikel 3
24. Garantiefee	- 7 877	- 253	- 2 788	- 1 839	IX-B, artikel 3
25. Additionele garantiefee	- 232	4	- 85	- 71	IX-B, artikel 3
26. Additionele fee	- 154	6	- 128	- 106	IX-B, artikel 3
27. Saldo Back-up faciliteit (21 t/m 26)	- 91	5	- 56	- 46	IX-B, artikel 3
28. Meerjarenverplichting aan ING	0		0	0	IX-B, artikel 3
29. Meerjarenverplichting aan ING	13 084	- 957	9 579	7 692	Saldibalans
29. Alt-A portefeuille	16 376	- 1 076	12 787	10 388	Saldibalans
Δ Staatsschuld = 27. Saldo Back-up faciliteit	0	0	0	0	
D. Garantiefaciliteit bancaire leningen (€ 200 mld.)					
30. Garantieverlening (geëffectueerd)	50 275				IX-B, artikel 2
31. Afname voorwaardelijke verplichting	- 11 277	2 594	- 3 194	- 14 111	IX-B, artikel 2
32. Stand openstaande garanties (30–31)	38 998		35 804	21 693	IX-B, artikel 2
33. Premieontvangsten garanties bancaire leningen (saldo)	- 523	- 3	- 361	- 231	IX-B, artikel 2
34. Schade-uitkeringen	0				IX-B, artikel 2
Δ Staatsschuld (excl. nr. 30, 31 en 32)	- 523	- 8	- 361	- 231	
E1. IJsland					
35. Uitkeringen depositogarantiestelsel Icesave	1 428				IX-B, artikel 2
36. Uitvoeringskosten IJslandse DGS door DNB	7				IX-B, artikel 2
37. Vordering op IJsland	1 329				Saldibalans
38. Opgebouwde rente op vordering	51		42		Saldibalans
39. Ontvangsten lening IJsland	0				IX-B, artikel 2
					IX-B, artikel 2
E2. Griekenland					
40. Lening Griekenland	1 248		2 191	1 091	IX-B, artikel 4
41. Vordering op Griekenland	1 248		3 439	4 530	Saldibalans
42. Ontvangsten lening Griekenland (i.) aflossing	0		0	0	IX-B, artikel 4

Bijlagen

(bedragen in € mln) – update MJN 2012	2008–2010	Δ Nota ²	2011	2012	Bron:
43. Ontvangsten lening Griekenland (i.) premie incl. servicefee	– 30		– 101	– 174	IX-B, artikel 4
Δ Staatsschuld (excl. nr. 37, 38 en 41)	2 653		2 090	917	
F. Europa					
44. Garantieverlening NL-aandeel EU-begroting	2 946				IX-B, artikel 4
45. Garantieverlening NL-aandeel EFSF (op hoofdsom en rente)	25 872		30 039		IX-B, artikel 4
46. Stand openstaande garanties (44 + 45)	28 818		58 857		IX-B, artikel 4
47. Deelneming EFSF	1		1		IX-B, artikel 4
Δ Staatsschuld (excl. nr. 44, 45 en 46)	1		1	0	
G. Overige gevolgen					
48. Uitvoeringskosten en inhuur externen	62		10	2	IX-B, artikel 3
49. Terug te vorderen uitvoeringskosten inhuur externen	0		0	0	Saldibalans
50. Ontvangen uitvoeringskosten externen	– 19		– 2	0	IX-B, artikel 3
Δ Staatsschuld (excl rentelasten)	38 634	– 1 365	– 4 708	– 4 381	
Staatsschuld cumulatief (excl rentelasten)	38 634	– 1 365	33 926	29 545	
Toerekenbare rentelasten	3 979		1 332	1 255	

¹ Tweede pakket aan Griekenland en aanpassing EFSF zijn nog niet in de begroting verwerkt.

² Δ Nota betreft de mutatie ten opzichte van stand VJN 2011.

4.3 Lijst met afkortingen

A	
AFM	Autoriteit Financiële Markten
Awb	Algemene Wet Bestuursrecht
B	
BBP	Bruto Binnenlands Product
BIS	Bank for International Settlements
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
C	
CDFD	College Deskundigheid Financiële Dienstverlening
CRI	Capital Relief Instrument
D	
DBFMO	Design, Build, Finance, Maintain, Operate
DGS	Deposito Garantie Stelsel
DNB	De Nederlandsche Bank
DRZ	Domeinen Roerende Zaken
E	
EFSF	European Financial Stability Facility
EKV	Exportkredietverzekering
EMU	Europese Monetaire Unie
ESM	Europese stabiliteitsmechanisme
EU	Europese Unie
F	
FATF	Financial Action Task Force on money laundering
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
I	
IABF	Illiquid Assets Back-up Facility
IASB	International Accounting Standards Board
IFI	Internationale Financiële instelling
IMF	Internationaal Monetair Fonds
M	
MCN	Mandatory Convertible Note
MGO	Middelgrote ondernemingen
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
N	
NLFI	De stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen
O	
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
P	
PPC	Publiek Private Comparator
PPI	Publiek-Private Investering
PPS	Publiek-private samenwerking
R	
RGD	Rijksgebouwendienst
RHB	Rijkshoofdboekhouding
RVOB	Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf

Bijlagen

RVR	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid
RWT	Rechtspersoon met een wettelijke taak
S	
SAMO	Stichting Afwikkeling Maror-gelden
SGP	Stabiliteits- en Groeipact
SENO-GOM	Stichting Economische Samenwerking Nederland Oost-Europa en Garantiefaciliteit voor Opkomende Markten
SSO	Shared Service Organisaties
STAK	Wet Stichting Administratiekantoor financiële instellingen
T	
TK	Tweede Kamer
V	
VIA	Vooringevulde Aangifte
VGEM	Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu
W	
Wft	Wet op het financieel toezicht
WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WWFT	Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme
Z	
ZBO	Zelfstandig Bestuursorgaan
ZGO	Zeer Grote Ondernemingen
ZZP	Zelfstandigen Zonder Personeel

4.4 BEGRIPPENLIJST

Anticiperende aankopen

Het in een vroegtijdig stadium verwerven van vastgoed, zodat het Rijk deze relatief goedkoop in zijn bezit krijgt en zijn publieke doelen tijdig kan realiseren.

Compliance

Het onderhouden en versterken van de bereidheid van belastingplichtigen tot nakoming van de wettelijke verplichtingen.

Corporate governance

Het besturen van een onderneming, het afleggen van verantwoording daarover en de verdeling van de verschillende daarvoor relevante bevoegdheden over de organen van de onderneming.

Fiscale monitor

Enquêtes die jaarlijks onder de belastingplichtigen worden gehouden over de kwaliteit van de dienstverlening door de Belastingdienst.